

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1886. Första Kammaren. N:o II.

Onsdagen den 3 Mars, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollen för den 23 och 24 sistlidne Februari.

Upplästes två till Kammaren inlemnade protokoll af följande lydelse:

År 1886 den 2 Mars sammanträdde Kamrarnes valmän för att, jemlikt 71 och 73 §§ Riksdagsordningen, utse Riksdagens fullmäktige i Riksbanken jemte suppleanter för dem; och befunnos efter valförrettningarnes slut hafva blifvit utsedde till

Ordförande:

Grefve Lewenhaupt, Carl Magnus Casimir, f. d. Kapten med 24 röster, efter lottning med Herr von Ehrenheim, P. J., f. d. Statsråd, hvilken jemväl erhållit 24 röster.

Öfrige Fullmäktige:

Herr Arnberg, Johan Wolter, Filosofie Doktor	med 48 röster.
Friherre Fock, Alfred Henrik Eduard, Kansliråd.....	„ 48 „
Herr Larsson, Liss Olof, i Vestannor, Hemmansegare ..	„ 48 „
„ Richter, Fredrik, Sekreterare	„ 48 „
„ Törnebladh, Henrik Ragnar, Lektor	„ 48 „
„ von Ehrenheim, Pehr Jakob, f. d. Statsråd.....	„ 24 „

den sistnämnde efter lottning med Herr Gumælius, A., Riksdagsman, hvilken jemväl erhållit 24 röster.

Suppleanter:

Herr Westman, Carl Claes Abraham Gother, Kamrerare, ..	med 48 röster.
„ Olsson, Ola Bosson, i Maglehult, Riksdagsman...	„ 47 „
„ Tottie, Henry, Grosshandlare	„ 46 „

A. G. Bennich.

C. Hochschild.

A. P. Danielson.

Sven Nilsson.

Första Kammarens Prot. 1886. N:o 11.

1

År 1886 den 2 Mars sammanträdde Kamrarnes valmän för att, jemlikt 71 och 73 §§ Riksdagsordningen, utse Riksdagens Fullmäktige i Riksgäldskontoret jemte suppleanter för dem; och befunnos efter valförrättningarnes slut hafva blifvit utsedde till

Ordförande:

Friherre Åkerhielm, Johan Gustaf Nils Samuel, Öfverstekammarjunkare, med 48 röster.

Öfrige Fullmäktige:

Herr Anderson, Frans Albert, Generaldirektör.....	med 48 röster.
„ Johansson, Johan, i Noraskog, Riksdagsman	„ 48 „
Friherre Nordenfalk, Johan, f. d. Riksdagsman.....	„ 48 „
Herr Samzelius, Per, Statskommissarie.....	„ 48 „
„ von Stockenström, Carl Reinhold Polhem, Bruksegare	„ 48 „
„ Åbergsson, Anders Victor, Justitieråd.....	„ 48 „

Suppleanter:

Herr Biesert, Johan Christian Niklas, Bruksegare	med 48 röster.
„ Höglund, Otto M., Grosshandlare, Filosofie Doktor	„ 47 „
„ Ericson, Carl Wilhelm, Öfverstelöjtnant	„ 46 „

A. G. Bennich.

C. Hochschild.

A. P. Danielson.

Sven Nilsson.

Dessa protokoll lades till handlingarna; och skulle Riksdagens kanslideputerade genom protokollsutdrag underrättas om deras innehåll med anmodan att låta uppsätta och till Kamrarne ingifva förslag dels till skrivelser till Kongl. Maj:t med anmälan om de förrättade valen, dels till förordnanden för de valde, dels ock till den §, angående berörda val, som borde i riksdagsbeslutet intagas.

Upplästes och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, N:o 10, till Fullmäktige i Riksgäldskontoret, angående Riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förlutit sedan början af 1885 års riksdag.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Bevillnings-Utskottets den 24 och 27 sistlidne Februari bordlagda betänkande N:o 1, angående vissa delar af tullbevillningen.

1 punkten.

*Ifrågasatt
tull på vissa
slags omalen
spanmål.*

Herr Bennich: Det är för ingen af oss obekant, att vårt land, liksom hela den öfriga civiliserade världen, i närvarande ögonblick befinner sig inför en industriell och ekonomisk kris, svårare eller lindrigare på olika håll.

Dessa industriella kriser återkomma periodiskt och nästan regelmässigt. Den, som i sådana kriser, såsom jag, ser icke blott ett slumpens verk utan en verdensanordning, den, som i dessa kriser tror sig finna icke blott tuktan utan också undervisning, och den, som i dessa kriser skönjer något förmelande och försonande emellan de rika och de fattiga, den måste väl beklaga de lidanden, som kriserna medföra för den enskilde, men får därför icke stå förtviflad inför dessa hemsökelser.

Man har, efter min tanke, att så godt sig göra låter förmildra de enskildes lidanden; men man har också att se till, att man icke genom några konstlade medel öfverflyttar dessa lidanden från den ena till den andra — att man icke af ett ondt skapar något mycket värre.

Jag är rädd, att vi för det närvarande befinna oss på väg att skapa något mycket värre, om Riksdagen skulle bifalla Bevillnings-Utskottets föreliggande förslag.

I den reservation, som jag bifogat betänkandet, har jag i den allra största korthet angifvit de hufvudgrunder, på hvilka jag stöder min uppfattning, att ingen beskattning är mindre lämplig, ingen åtgärd mera orättvis, än just den, som Utskottet nu ansett sig böra vidtaga eller föreslå för att hjälpa ur bekymren. Jag har tillåtit mig erinra derom, att spanmålstullar möjligen kunna för ett fåtal egare eller innehafvare af större jordegendomar medföra några ögonblickliga fördelar, men att de deremot för flertalet af jordegare och för sjelfva jordbruksnäringens naturliga och sunda utveckling snarare skada än gagna. Jag har tillåtit mig erinra derom, att spanmålstullar, hvilka otvifvelaktigt fördyra alla lefnadskostnader, således äfven öka produktionskostnaderna; att de, såsom sådana, skada industrien i dess helhet; och jag har slutligen tillåtit mig fästa uppmärksamheten derpå, att af all beskattning, direkt eller indirekt, som må uppsökas, ingen finnes, som är så orättvis och genom sin orättvisa så tryckande för dem, som minst kunna bära beskattning, som afgifter på de oundgängligaste lifsmedlen. Jag vet, att dessa efter min tanke mycket enkla och mycket klara sanningar blifva motsagda från andra håll. De motsägas under föreställning att man kan lägga konsumtionsskatter på lifsmedel utan att derigenom fördyra dem, och att förbrukaren icke träffas af konsumtionsskatten.

Jag må säga, att jag icke kan, liksom jag aldrig kunnat, fatta en sådan tankegång. Jag har så mycket mindre kunnat göra det, som sjelfva grunden, på hvilken man yrkar spanmålstull, är just den, att man vill sätta producenten i tillfälle icke blott att kunna sälja sin vara lättare utan äfven sälja den till ett pris, som tillfredsställer honom. Hvad menar man nu med detta? Måne icke det, att man vill bereda ett högre pris än det, som kan betingas utan tull. Men i så fall måtte väl någon annan få betala detta högre pris; och det blir just konsumenten.

Den aldri enklaste uppmärksamhet på förhållandena synes mig böra öfvertyga en hvar derom, att det är omöjligt att på samma gång

*Ifrågasatt
tull på vissa
slags omalen
spanmål.
(Forts.)*

fördyra en vara och icke fördyra densamma. Man har åberopat åtskilliga förhållanden, som skulle utvisa, att i andra länder, der spanmålstullar blifvit pålagda, spanmålen dock icke kommit i högre pris; och detta är verkligen också förhållandet; men det kommer sig helt simpelt deraf, att spanmålens världsmarknadspris samtidigt sjunkit, *icke* deraf att den additionella tullafgiften icke ökat världsmarknadspriset. På samma sätt förhåller det sig med de stora konsumtionsartiklarne kaffe och socker. Ehuru på senare tider högre tullafgifter hos oss blifvit satta på kaffe och socker, har man likväl kunnat köpa dessa varor för lägre pris, än då tullarne voro lägre. Men grunden till detta ligger icke i sjelfva beskattningens överksamhet, utan deri, mine herrar, att kaffe och socker af andra orsaker fallit i pris på världsmarknaden, och fallit så mycket att den tillökning i tull, vi pålagt, icke motsvarat prisfallet på sjelfva varan.

Man har åberopat erfarenheten och den allmänna opinionen i olika delar af landet för yrkandet att, å ena sidan, få denna tull och, å den andra, att derigenom lefnadskostnaderna icke skulle fördyras.

Huru en sådan opinion kunnat skapas, är alldeles icke obekant. En stark agitation har under längre tid pågått, och man har från ena orten till den andra spridit uppgifter, pekande på behovet inom landet att åstadkomma hjälp, och tillika på de förhållanden i utlandet, af hvilka man ansett sig kunna hemta stöd för påståendet, att priset på lifsförnödenheter icke skulle komma att stiga. En annan uppfattning gör sig dock gällande hos en stor del af svenska folket. Och jag tror, att denna stora del af folket, som befarar ett fördyrande af lifsmedlen, har lika godt förstånd som de, hvilka förneka att konsumtionsskatter öka kostnaderna för konsumenten. Jag har icke deltagit i någon agitation; men jag har det oakadt fått mig tillsänd en resolution från ett möte, som hållits bland fiskare i Listers härad inom Blekinge län, med begäran att deras uttalande måtte komma till Riksdagens kännedom. De opinerande fiskärenas antal uppgår till något öfver 300. De omförmåla, huruledes deras årsinkomster bestiga sig till emellan 300 och 400 kronor, och de anföra med hvilken förtviflan de emotse den försämring i deras förut redan så dåliga ekonomiska ställning, som af ifrågavarande tullar skulle blifva en följd. Jag tror, att icke blott fiskare, vare sig i Listers härad eller utefter hela vår kust, utan också många andra klasser af medborgare känna, likasom dessa fattiga män i Listers härad, faran af att få sitt bröd fördyradt; och jag är berättigad att säga, att under sådana förhållanden må Riksdagen icke sluta sitt öra till för dessa många, som icke producera någon spanmål, som lefva på sitt arbete och begära att icke få sina lefnadskostnader fördyrade, — fördyrade på det att andra, som producera spanmål, må kunna af prisförhöjningen hemta fördelar.

Men — säga de som förfäktat åsättandet af spanmålstullar — vi vilja visst icke försvåra ställningen för arbetarne. Vi komma i stället att genom dessa spanmålstullar sätta jordbruket och industrien i tillfälle att betala högre dagspenningar, och det är mycket bättre för arbetaren att få arbetsförtjenst än att sakna denna och på samma gång medlen för sitt uppehälle. — Ja, detta låter ju mycket bra; men det är ett löfte, som man torde få svårt att infria.

Jag hade den äran att för några få år sedan vara medlem af en komité, som hade i uppdrag att undersöka landets ekonomiska ställning. Denna komité afgaf bland annat en massa statistiska sammandrag till upplysning och ledning för bedömandet af denna ställning. Bland dessa meddelanden förekommer också en tabell, N:o 139, öfver medelaföningen per vecka i åtskilliga yrken under femårsperioderna 1860—1879 — aföningar, sådana som industriidkarne sjelöva för komitén uppgifvit, att de utbetalade till sina arbetare.

*Ifrågasatt
tull på vissa
slags omalen
spannål.
(Forts.)*

Nå väl, om nu de näringar, som åtnjutit det högsta tullskyddet, också betalade den högsta aföningen, skulle ju detta vara ett förträffligt stöd för deras påståenden, som säga: »gif oss tullskydd, och vi skola betala arbetaren mera!» Då skulle detta löfte icke vara endast ett tomt ord. Men huru förhåller det sig i verkligheten, när man ser på dessa tabeller?

Bomullsgarnsspinnerier — en industri, som är skyddad nästan mer än någon annan industri i vårt land — betalade sina manliga arbetare i medeltal, under den första perioden, åren 1860—1864, 7 kronor 50 öre per vecka, under åren 1865—1869 7 kronor 80 öre per vecka, under åren 1870—1874 9 kronor 60 öre per vecka, och under åren 1875—1879 10 kronor 80 öre per vecka; under det att *mekaniska verkstäderna*, som icke hade något skydd, under nyssnämnda perioder betalade — förutom filare och svarfvare m. fl. konstförfarne män mycket högre aföningar — till andra manliga arbetare, som icke hade någon särskild konstfärdighet, 10 kronor 20 öre, 11 kronor 10 öre, 13 kronor 50 öre och 12 kronor. Således betalades ända till omkring 50 procent mera till simpla arbetare vid de mekaniska verkstäderna, som icke hade något tullskydd, än vid bomullsspinnerierna, som åtnjöto bland de högsta skyddstullarne i hela vårt land!

Tro herrarne således, att löftet om högre dagspenningar, i fall vi skydda den ena eller andra näringen, kommer att infrias? Jag tror det icke.

Jag anser, att här såsom öfver allt gör sig den eviga regeln gällande, att *tillgång* och *efterfrågan* äro de faktorer, som bestämma aföningarnas storlek, men icke tullskydd för den ena eller andra näringen.

Man har till stöd för de yrkanden, man nu framhållit, i väsentlig mån fäst uppmärksamheten vid de åtgärder vissa stora kulturländer och framstående statsmän i dessa länder vidtagit på senare tider. Jag förnekar ingalunda dessa statsmäns stora egenskaper; men jag tror, att vi äfven i detta fall kunna af dessa länder hemta undervisning, icke blott till efterföljd, utan äfven till varning. Jag tror ock att vi kunna gå tillbaka till vårt eget lands historia och der få mycket goda upplysningar till ledning för vårt omdöme i detta fall.

Under vår stormaktstid stod i spetsen för landets förvaltning en rikskansler, hvars bild såsom statsman och människa ännu icke efter 2½ sekel hunnit i någon mån förblekna. Om honom säger en historieskrifvare, hvars omdömesförmåga väl ingen förnekar, Geijer: »Den frihet, industrien fordrar, vet jag ej någon europeisk statsman, som tidigare insett och uttalat, än Axel Oxenstjerna.» Geijer anför vidare flera af Axel Oxenstjerna vid olika tillfällen afgifna yttranden i detta afseende samt visar, huruledes den store rikskansleren, oakadt sin uppfattning om frihet såsom medel för industriens utveckling och framgång, dock måste böja sig för ögonblickets tvång och i brist på

*Ifrågasatt
tull på vissa
slags omalen
spanmål.
(Forts.)*

medel för riket underkasta landet och regeringen att vidtaga många åtgärder, hvilka han själf ogillade såsom skadliga, för industriens verkliga och sanna utveckling.

Geijer anmärker vidare, huruledes »ingen var tillgängligare för fruktbarande sanningar än Gustaf II Adolf, själf en säningsman i alla riktningar, men en säningsman från en framilande stridsvagn, hvarför af sädnen somt föll på hälleberget, somt bland stenören och somt bland törnen.» Han måste, denne store konung, oakadt han erkände sanningen af Oxenstjernas ord, hafva medel för kriget, och näringarne fingo rätta sig derefter. Sålunda behandlades de ekonomiska frågorna här i landet på samma sätt, som dessa frågor nu 250 år efteråt behandlas i det stora Tyskland. Det inrättades monopol i massor; der fans tobaksmonopol, handelsmonopol och dylika konstlade utvägar, som man måste tillgripa för att för ögonblicket skaffa sig penningar, då man icke *hade tid* att vänta på industriens naturliga och sunda utveckling; och »så har samma tidehvarf, som först uttalade industriens frihet», säger Geijer, »både grundat och stadgat prohibitivsystemet i Sverige». Han gör vidare den reflexionen, som jag tror vi böra väl lägga på minnet, »att Sverges ärorika tid var en tid af stora lifvande idéer och på samma gång en tid under våldsam samt tvingande omständigheter; — idéernas verksamhet kväfdes; omständigheternas myndighet förblef och gälde slutligen för vishet».

Mine herrar, det är för vishet dylika åtgärder i våra stora grannländer nu prisas, åtgärder framkallade af behovet att skaffa penningar för statsändamål. Men äro *vi* i det predikamentet? Behöfva *vi* tillgripa konstlade medel för att skaffa statskassans inkomster? Nej, svarar vår regering, statskassans ställning har aldrig varit lyckligare än nu; och det oakadt skulle vi nu följa exemplet, icke taga varning af förhållanden, som framstå så tydliga för oss både från vår egen stora forntid och från nutiden i andra länder!

Jag kan icke annat än på det allvarligaste afstyrka bifall till Utskottets förslag, ehuru jag djupt beklagar, att omständigheterna äro sådana, att jag för öfrigt gerna skulle sluta mig till, snart sagt, hvilka möjliga åtgärder som helst för att lindra mängens tillfälliga nöd.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 e. m.

Herr Dahl: Det kan må hända förefalla något övantadt, att jag, som i Utskottet tillhört den sida, hvars mening nu fått bestämma såväl betänkandets hela hållning som också de föreslagna tullsatserna, jämväl aktat nödigt att så tidigt under debatten få ordet. Jag vill genast nämna anledningen dertill. Dels har jag nemligen trott mig böra muntligen omförmåla åtskilligt, som icke med tillräcklig utförlighet kunnat i betänkandet inrymmas, dels har jag äfven önskat att få uttala mig om en eller annan principiell invändning, hvars undanröjande må hända i sin mån kan bidra att förkorta diskussionen.

Af en och annan har anmärkts, att motiveringen i de vid denna riksdag framlagda motionerna om tullar vore allt för knapphändig i fråga om ett och annat viktigare moment, som dock måste betraktas såsom bestämmande och afgörande för en opartisk uppfattning af vårt

jordbruks ställning. Då jag för min del gerna kan i viss mån erkänna anmärkningens giltighet, vill jag likväl på samma gång anhålla att få erinra om åtskilliga sakförhållanden, hvilka också äro att påakta. För de flesta inom Riksdagen är stridsfrågan om tullskydd eller frihandel såsom ledande grundsats för en klok och nationel handelspolitik ingen ny fråga, utan har tvärt om nästan vid hvarje riksdag under en lång följd af år stått på dagordningen, än i större omfattning, då det gått att inlåta oss på traktater, än i mindre utsträckning, då någon enstaka industrigrens ställning varit föremål för öfverläggning. Spanmålstillarne särskildt voro vid förra riksdagen underkastade en omsorgsfull utredning från Utskottets sida och en ganska uttömmande diskussion i Kamrarne. Det må väl då vara lika förklarligt som förlätligt, om de, som förra året ifrade för en sådan reform, som den nu ifrågasatta, vid denna riksdag ansett ett snart afgörande af frågan vara det förnämsta målet för deras sträfvanden; och ingen lär väl också kunna neka, att de starkaste objektiva skäl föreligga för en sådan uppfattning. Ty med hvarje dag, som förflyter efter framläggandet af ett till sådan reform syftande förslag, försättes affärlifvet i en allt brydsammare ställning på grund af ovissheten om frågans slutliga utgång, och denna ställning förvärras ännu mer derigenom, att en förödande finansiell kris råder i åtskilliga delar af landet. Här af kan man lätt förklara, att från alla håll ingått de mest bevekliga föreställningar om att få frågan om skyddstullar afgjord, innan sjöfarten blifvit fullkomligt öppnad på våren, enär i annat fall en fortsatt afgiftsfri import af jordbruksalster från utlandet skulle tillstädjas, och sålunda hvarje gagn af den ifrigt åstundade reformen vara för innevarande år neutraliseradt. Att Utskottet rätt fattat situationen och icke skytt något arbete för att få frågan skyndsamt före i Kamrarne, torde väl rättvisligen böra medgifvas; och detta betänkande, sådant det nu föreligger, suppleradt af reservanternes framställningar, torde erbjuda allt nödigt material för en hvar, som behöfver fota sitt omdöme på en förberedande utredning.

Redan vid det tillfälle, då motionerna i frågan remitterades till Utskottet, försökte en ledamot af denna Kammare, en min gamle antagonist från Andra Kammaren, att emot motionärernes åskådningar och yrkanden åstadkomma en vederläggning; och jag lofvade honom då att med största samvetsgrannhet taga under ompröfning den af honom förebragta motbevisningen. Det torde därför vara skäl att nu härmed syselsätta mig några ögonblick, i synnerhet som åtskilliga bland de af honom berörda synpunkterna kunna räknas till de för frågans bedömande viktigaste. Han började med, att han vore principiell motståndare till alla lifsmedelstullar. Jag har sjelf stått på samma ståndpunkt en gång, ehuru af annan anledning än han. Jag betraktade dem nemligen såsom rännestullar och såsom sådana hinderliga för vår industri; men jag erkände vid förra riksdagen ärligt och upprigtigt, att jag öfvergifvit denna ståndpunkt. Han åter var motståndare till dem, enär han betraktade dem såsom oberättigade och obehöriga från statsrättslig synpunkt. Allt teoretiserande på tullagstiftningens område har städse visat sig vara temligen ofruktbart, men mig synes att, om man medgifver staten i allmänhet rättighet att genom lagstiftning i stadgad ordning pålägga skatter, nemligen när allmän välfärd bjuder ett sådant ingri-

*Ifrågasatt
tull på vissa
slags omalen
spanmål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
vil på vissa
lags omalen
spanmål.
(Forts)*

pande i medborgarnes ekonomiska angelägenheter, så är i det fall, som han ville undantaga, statens rätt att pålägga skatt lika oomtvistlig som dess rätt att aflyfta en skatt från *en* folkklass och pålägga andra klasser densamma, när exempelvis de lagstiftande kunna enas om att utjemna gamla orättvisor. Jag har alltid påstått, att en orättvisa begicks mot våra jordbrukare, då man för 30 år sedan på en gång borttog alla jordbrukstullar, utan att medgifva någon öfvergångstid, men dock bibehöll industritullar, hvilka måste drabba jordbrukarne lika väl som alla andra samhällsklasser. Denna orättvisa anser jag, att man nu bör söka utjemna och utplåna.

När talaren sedan ordade om en så kallad »sund statsekonomi», liksom om ett för alla tider och förhållanden gällande recept i det hänseendet skulle kunna gifvas, vill jag deremot erinra, att ett lands naturförhållanden, dess geografiska läge, dess klimat och jordmån väsentligen bidraga att konstituera icke blott folkets hela kultur tillika med dess politiska författning, utan på grund häraf äfven dess hushållning. Egendomligheter i folkens författning, statsförvaltning och näringsförhållanden betinga skiljaktiga nationella lifsintressen, hvilka icke ostrafadt kunna våldföras genom att söka tvinga dem alla in under ett gemensamt hushållningssystem. Huru vida tullskydd eller frihandel kan betraktas såsom bäst främjande en nations intressen, d. v. s. säkrast bidraga till betryggande af dess välstånd, dess ekonomiska och politiska helsa och kraft, är och förblir, enligt mitt förmenande, en fråga, som icke har något att skaffa med allmänna statsrättsliga deduktioner, utan måste i hela sin omfattning, utan något som helst undantag, falla under den praktiska statskloketens bedömande af rådande tidsomständigheter och förhållanden.

Den så ofta berörda och ur olika synpunkter bedömda frågan om verkliga betydelsen af förhållandet mellan ett lands import och export sökte den ärade talaren helt kort och godt affärda med den försäkran, att det hör till varuutbytets lag, att hämmad import måste menligt inverka i samma mån, märk väl, *i samma mån*, på exporten. Det förhåller sig med denna liksom med så många andra frihandelssatser, om hvilka jag skulle vilja säga, att de hafva stark klang, just därför att de äro så ihåliga. Satsen skulle kunna vara sann, om det endast vore fråga om två nationer, någorlunda jemförliga i köpkraft och af omständigheterna uteslutande hänvisade att ömsesidigt vara afnämare af hvarandras produkter, men det stora mellanfolkliga utbytet vet sannerligen icke af någon sådan lag. En mängd bevis derpå skulle jag kunna ur minnet anföra från världshandelns statistik. Det mest slående bevis lemnar det sedan 25 år tillbaka starkt skyddade *Nordamerika*, som trots sin strängt protektiva och för importen hämmande handelspolitik sett sin export växa, så att den från den 1 Juli 1879 till samma dag år 1880 visar en siffra af t. ex. 3,142 millioner kronor i svenskt mynt. Importen deremot under samma tid visar blott en summa af 2,511 millioner, hvarigenom således uppstår ett exportöfverskott af 631 millioner kronor. Men så finna vi också samma *Nordamerika* under 15 år efter inbördeskrigets slut, från 1865 till 1880, minska sin statskuld från 8,949 millioner, kronor, med en ränta af 564 millioner, till 6,486 millioner med en ränta af 381 millioner kro-

nor. Det förstnämnda räntebeloppet visar en qvot af omkring 16 $\frac{2}{3}$ kronor per hufvud af den dåvarande befolkningen, det senare af blott ungefär 5 $\frac{1}{4}$ kronor för person af den vid samma tid uppskattade folkmängden. Om vi genomgå Nördamerikas handelsstatistik för tioårsperioden 1871—1881, finna vi, att exporten under denna tid vuxit med 106 procent, men importen endast med 19 procent. Detta förhållande tyckes åtminstone icke tala för giltigheten af den lag för varuutbytet, som den ärade talaren ville anse såsom under alla förhållanden gällande.

*Ifrågasatt
tull på vissa
slags omälen
spanmål.
(Forts.)*

Men jag kan också taga ett oss närmare liggande land, *Tyskland*, för att visa ett ungefär liknande förhållande. Der genomfördes, som bekant, år 1879 en följdriktig tullreform, och därför är det af så mycket större intresse att sammanställa förhållandena åren 1878 och 1880. Handelsstatistiken visar oss, att summan af införselsvärdena å åtskilliga produkter, hänförliga till de mest betydande af landets egna industrigränar, år 1878 uppgick till 583 millioner riksmark, men år 1880 nedgått till 402 millioner, således med 31 procent, hvilket, såsom jag tyder saken, betyder att Tyskland år 1880 betalade för här ifrågasvarande industrialster 181 millioner mindre till utlandet än år 1878. Se vi åter på exporten af alldeles samma produkter af näringsverksamheten, finna vi, att Tyskland år 1880 kunnat åstadkomma en förhöjning i densamma med 34 procent utöfver exporten år 1878, så att, till följd af den minskade importen men så betydligt ökade exporten, 1880 års balans visade i jämförelse med 1878 en förbättring med 547 millioner riksmark.

Beträffande *vårt eget land*, torde vi väl få medgifva, att af våra viktigaste exportartiklar, såsom skogsprodukter, bergsbrukseffekter, hafre o. s. v., utlandet icke köper det ringaste mera, än som der verkligen behöfves, äfven om vi något år skulle öka vår import af säd, mjöl, vin, beklädnadsartiklar o. s. v. För länder med en sådan varuomsättning som England, Tyskland och Frankrike kan knappast möjligheten tänkas att, därför att vi importerade varor från dem för ett eller annat tiotal millioner mer än förut, de derigenom skulle försättas i den ställning, att de kunde uppträda såsom starkare afnämare af våra råämnen.

Den synpunkt, beträffande jordbrukstullar, som jag villigt medgifver vara den viktigaste, är naturligtvis den, som af den föregående talaren berördes, då han talade om priset på bröd för den arbetande befolkningen. Men härvid få vi väl taga ur räkningen den ojemförligt största delen af våra arbetare, nemligen dels de smärre jordbrukarne sjelfva med deras hustrur, barn och tjenare och dels de hos så väl större som mindre jordbrukare anstälde arbetare, hvilka samtliga i regel icke köpa sina lifsförnödenheter, utan få dem mera direkt mot arbete i utbyte. För dem åtminstone må det väl kunna sägas vara viktigare att hafva tillgång till stadigt och någorlunda väl aföndadt arbete än lågt pris å lifsförnödenheterna. De i städerna bosatta yrkesarbetarne äfvensom daglönare eller så kallade lösa arbetare, hvilka måste mot kontant valuta skaffa sig sina lifsförnödenheter, kunna deremot snarare göras tillgängliga för den föreställning, att en införselsafgift på spanmål oviktorligen måste för dem fördyra lefnadskostnaderna, och detta så mycket mer, som de ständigt och jemt få höra och läsa detta påstående från personer, som de måste tilltro både nog insigt att

*Ifrågasatt
tull på vissa
slags omalen
spanmål.
(Forts.)*

i dessa frågor rätt och sant vittna samt en god vilja att förfakta deras intressen. Det är emellertid satt utom allt tvifvel genom omfattande undersökningar i länder, som hafva mycket högre jordbrukstillar än de här föreslagna och mångdubbelt större antal kroppsarbetare än vi, att så *icke* är förhållandet. Så är det i Tyskland bevisadt, att priset på säd kan vaxla med ända till 3 riksmark, utan att detta i minsta mån inverkar på priset å bageriprodukterna. Såsom exempel härpå kan anföras, att från februari till september 1882 sjönk priset på råg i Berlin med 3 mark 45 pfennige och i Frankfurt am Main under samma tid med 3 $\frac{1}{2}$ mark, utan att brödpriset på någotdera stället sänktes med en enda pfennig. Den kejsrerliga tyska statistiska byrån erhöi i uppdrag att insamla och bearbeta alla de uppgifter, som erfordrades för att bedöma och komma till visshet i denna fråga. Krupps konsumtionsaffär, den största i sitt slag i hela världen, anskaffande lifsförnödenheter åt omkring 50,000 i firmans tjänst anstälde arbetare, har framlagt utförliga tablåer öfver medelprisen för säd, mjöl, smör, ister, kött, fläsk o. s. v., under en följd af år så väl före som efter tullreformens genomförande. Under de sista åren hade priset stått sig betydligt jemnare och i medeltal icke dyrare, utan för vissa varor till och med 5 å 10 procent billigare än förut.

Hos oss kunna vi i detta afseende gå tillbaka till våra gamla markegångstaxor, för att se till, huru prisen stälde sig under åren före och efter jordbrukstillarnes borttagande. Jag skulle kunna anföras många exempel, men för att icke trötta Kammaren, vill jag blott bedja att få anföras ett par, som kunna visa, att förhållandet mellan prisen på den oformalda spanmålen, råg och hvete, och den förädlade produkten mjöl ingalunda varit konstant. År 1866 var priset på en tunna råg 14 kronor 74 öre, på mjöl 1 krona 37 öre per lispund, men år 1874 var priset på råg 18 kronor 20 öre och på mjöl 1 krona 45 öre. Mjölet hade således stigit med endast 8 öre per lispund, under det rågpriset höjts med icke mindre än 3 kronor 46 öre per tunna. Hade den förra proportionen varit bibehållen, skulle mjölpriset varit 1 krona 70 öre. Hvad särskildt brödpriset beträffar, skulle jag äfven kunna ur minnet anföras åtskilliga exempel, men vill af nyss antydda skäl icke nämna mer än ett par stycken. År 1858, då tullfrihet rådde, var priset på en tunna råg 13 kronor 17 öre, på ett lispund mjöl 1 krona 10 öre, på ett lispund bröd 1 krona 60 öre. År 1864 var priset på råg 12 kronor 53 öre, på mjöl 1 krona 24 öre, på bröd 2 kronor 20 öre, d. v. s. att, oaktadt det icke obetydligt lägre rågpriset, mjölet stigit med 14 öre och brödet med ända till 60 öre per lispund.

Ett annat exempel: år 1854 kostade ett lispund mjöl 1 krona 43 öre och ett lispund bröd 2 kronor 4 öre. Då hade vi ännu tull af 1 krona 50 öre på en tunna råg; men år 1874, då all tull på spanmål försvunnit, då finna vi att ett lispund mjöl har gått upp endast med 2 öre till 1 krona 45 öre, under det att ett lispund bröd kostade 2 kronor 55 öre. Sådana divergenser kan man träffa på. — Jag kan således icke finna annat, än att det står utom allt tvifvel, att en måttlig införselstull på spanmål omöjligen kan utöfva ett sådant inflytande på brödpriset, som man från motsatta lägret velat påstå. Jag tror således,

att det icke är någon fara, blott man icke allt för mycket vill uppdrifva sina fordringar på dessa tullsatsen.

Om det således står utom allt tvifvel, att stadgandet eller införandet af afgifter på sädesvaror alldeles icke, såsom dock från vissa håll bestämdt blifvit påstådt, måste för den konsumerande befolkningen medföra en deremot svarande och likformig förhöjning i brödspriset; ja, då ändrar man genast taktik och säger: hvad gagn hafva då våra jordbrukare af att vi införa afgifter på spanmälen? Denna fråga kan näppeligen besvaras bättre än med några ord ur tyska regeringens motivering för spanmålstullen 1879, der det, bland annat, heter: »Det gäller för jordbrukarne icke så mycket att genom konstlade medel skrufva upp spanmålprisen, som fastmer att för den i landet producerade spanmälen finna afnämare, hvilka för densamma betala åtminstone så mycket, att produktionen lönar sig.»

På ett annat ställe heter det, att det är sålunda icke blott för landtmännen utan äfven för hela befolkningen af stor vikt, att sädesodlingen kan åt landet bevaras. Det är denna synpunkt, som jag tror vi litet hvar böra fasthålla vid. Jag, för min del, har aldrig, äfven då fråga varit om införselsavgifter för industriella alster, velat gå längre än att yrka på en berättigad och lämpligen afvägd kompensationsstull, hvarmed jag då förstår en sådan tull, som för den inhemske tillverkaren — i betraktande af hans ställning till produktionsvilkoren, öfver hvilka han icke bestämmer — gör det möjligt att hålla sig uppe i jembredd med sina utländska yrkesbröder och att genom flit och arbetsduglighet kunna i täflan med dem bestå.

Sådan är äfven, mine herrar, min ställning till jordbrukstullarne; jag vill visst icke hafva några höga tullar, utan blott sådana som kunna sätta våra svenska jordbrukare i en någorlunda jemn ställning med utlandet. Men jag medgifver, att det är mycket svårt att på detta område bestämma storleken af den införselsstull, som skulle kunna sätta våra svenska jordbrukare, under vanliga förhållanden, i tillfälle att täflande uppträda med de utländska jordbrukarne.

Detta är en stor svårighet, och jag vill visserligen ej säga, att vi träffat det rätta, men något måste dock göras, och vi hafva dervid sökt att gå den medelväg, som anvisats oss genom studiet af huru man i främmande länder gått till väga under liknande förhållanden.

Det kraftigaste argumentet emot alla införselsavgifter, och följaktligen äfven emot spanmålstullar, är naturligtvis behofvet för de omedlade klasserna att icke få sina lefnadskostnader fördyrade och få sitt bröd till billigt pris; och ingen kan undra öfver, att frihandelsdoktrinens löften i detta hänseende ännu i våra dagar bibehållit hela betydelsen af ett för de fattige predikadt evangelium.

Men äfven i England, der vid spanmålstullarnes afskaffande, arbetarlegionerna sattes i rörelse genom dessa stora löften, har man omsider kommit till insigt om, att det just för arbetarne blifvit allt svårare och svårare att uthärda trycket af den genom frihandelssystemet framkallade ytterliga konkurrensen. Det är sanneligen till föga nytta för arbetaren, att han kan få sina förnödenheter för ett något billigare pris, i fall han icke har något att köpa för. Huru erhållig än den engelska pressen varit i understödandet af frihandelsidéerna, så kan

*Ifrågasatt
tull på vissa
slags omalen
spanmål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tull på vissa
slags omalen
spanmål.
(Forts.)*

man dock i England icke längre dölja, att med hvarje dag växer antalet af dem, som yrka på en återgång till tullskyddspolitikens såsom det enda räddningsmedlet ur stora så väl sociala som ekonomiska farligheter.

För ett par veckor sedan var, inom den ansedda institution, som har att öfvervaka Englands jordbruksintressen, en diskussion just om nödvändigheten af jordbrukstullar, och så jernstarka voro redan anhängarne af de hvarandra bekämpande meningsfraktionerna, att det behöfdes ordförandens utslagsröst för att tills vidare uppskjuta en bestämd resolution, som alldeles icke ville hafva stannat vid att yrka »fair trade», d. v. s. reciprocitet mot utlandet, utan ren protektionism med tullskydd både för jordbruket och andra mera betydande näringar.

När nu på sista tiden äfven i Danmark, Belgien och Holland frågan om jordbrukets skyddande står på dagordningen, så kan det nog hända, att snart Sverige är det enda land i hela den gamla kulturverlden, som tror sig vara starkt nog att kunna undvara denna hjälp till skydd för den näring, som dock måste erkännas vara landets moder-näring! I sanning en stolt position, men också förenad med så stora faror, att den synes mig vittna mer om öfverdåd än om statsklok varsamhet.

Man har äfven någon gång i pressen sett vår ställning till Norge användas såsom ett medel att motverka den ifrågavarande reformen; men på de grunder, Utskottet i sitt betänkande angifvit, tror jag att det vore bäst, om vi i denna rent svenska fråga icke nu inblandade några hänsyftningar eller beräkningar, om hvilka åtminstone med fog kan sägas, att de just nu vore mycket olägliga.

Inom Utskottet hafva också starkt betonats olägenheterna för Norrland, för den händelse jordbrukstullar blefve bestämda, och jag tviflar icke på att denna fråga äfven här i Kammaren kommer att bringas under diskussion. Men männe icke äfven i denna vidsträckt del af landet just jordbrukarne, så väl som den öfriga befolkningen, skulle hafva gagn af de nu föreslagna åtgärderna? Ty om priset på jordbruksalster der liksom i de öfriga delarne af landet till följd af en öfvermäktig och afgiftsfri import från utlandet skulle allt för mycket nedtryckas, måste ju följderna blifva den, att välståndet äfven der går tillbaka, och att inflyttningarna dit alldeles upphöra, äfven om de kvarvarande hemmansegarne skulle ännu någon tid genom en forcerad skogsafverkning kunna bereda sig en knapp lifsbergning.

Men svårigheterna att ute på världsmarknaden uppehålla priset på våra skogsprodukter äro redan mycket oroande, och det har ju erfordrats både energi och en fast sammanslutning mellan Norrlands vakna affärsmän för att besegra dessa svårigheter. Den dag kan dock komma, då genom ytterligare lättade kommunikationer stora massor af skogsprodukter liksom redan af jordbruksalster skola från långt aflägsna länder kastas in på den europeiska marknaden och göra ställningen för norrlandska skogsegare ganska svår.

Dessutom må väl i Norrland ännu finnas en hågkomst af de många tillfällen, då landets södra och mellersta delar med gifmilda händer vid första upprop skyndat till hjälp, när nöden gästade bygderna deruppe och klappat på dörren, och de många frikostiga anslag, som Riksdagen

beviljat till vägförbättringar, strömrrensningar, jernvägsförbindelser o. d., visa nogsamt, att vi i de södra landsdelarne hafva uppfattat Norrlands lifsintressen såsom hela landets. Är det då tänkbart att, när nu från landets södra och mellersta delar ett anskri om hjälp höjes, det då från detta Norrland skall heta: »det kommer oss icke vid».

Ifrågasatt tull på vissa slags omalen spannmål.
(Forts.)

Kan det vara klokt eller rätt att sålunda uppställa ett ensidigt provinsielt intresse gent emot ett stort gemensamt och fosterländskt? Det kan dock hända, att bittra minnen från denna nu till ytterlighet uppdrifna intresskamp kunna kasta mörka skuggor långt in i framtiden!

Jag skulle kunna hafva mycket mer att tillägga; men då många efter mig vänta att få ordet, är det grannligheten som bjuder mig att för tillfället afbryta, utbedjande mig likväl att sedermera ytterligare få deltaga i frågans debattering, om de kommande anförandena synas mig dertill föranleda.

Huru än Kammaren kommer att besluta, lider det ej något tvifvel om, att beslutet skall dikteras af en innerlig öfvertygelse om hvad som för hela landet under dessa tider af svårt betryck är bäst, då framför allt torde böra ihågkommas den gamla satsen, »att snar hjälp är dubbel hjälp».

Jag kan icke anvisa annat medel, än som blifvit i Utskottets betänkande anvisadt; men det är mig en glädje, att jag med hänvisning dertill kan med godt samvete yrka bifall till Utskottets föreliggande förslag!

Herr Forssell, Otto: Redan den förste ärade talaren fäste uppmärksamheten derpå, att det tullskyddssystem, hvarunder vi lefva, daterar sig från 1635, det är, då Axel Oxenstjerna återkom från Tyskland. Sedan dess hafva vi oafbrutet under 250 år bibehållit detta system. Men inom detsamma kan det finnas och har äfven hos oss funnits vissa modifikationer. Såsom vi veta, öfvergick detta system under frihetstiden så småningom till ett prohibitivsystem med importförbud af åtskilliga slag, och detta fortfor sedan till medlet af detta sekel. Först under de senaste 30 åren har en modifikation inträd i syfte att mildra skyddstullarnes inflytande. Under de sista tre riksdagarne hafva visserligen enstaka försök, med större eller mindre framgång, blifvit gjorda för att förändra och förhöja tullsatser, men icke förr än i år har ett helt nytt system framkommit i syfte att bryta med de grundsatser, som hittills under 30 år varit gällande, och åter föra oss under det skyddssystem, som gälde före 1850-talet.

Man hade väl då kunnat vänta, att detta system blifvit i sin helhet och på en gång af Utskottet framlagdt, så att Riksdagen och nationen kunnat få en öfverblick af alla systemets följder och konsekvenser. Så har dock icke skett. Utskottet har föredragit att styckevis, med några få tullsatser framkomma till Kamrarne och fordrat, att dessa skola yttra sig öfver dessa få tullsatser, tåligt afvaktande tiden, då återstoden af dem skulle inkomma.

För min del kan jag icke gilla detta förfarande. Jag anser att Kamrarne böra ega kännedom om alla de resultat, hvartill systemet leder, och finner dertill så mycket större skäl, som systemet uppenbar-

*Ifrågasatt
tull på vissa
slags omålen
spanmål.
(Forts.)*

ligen åsyftar att minska vår handel med utlandet, att minska importen af utländska varor, och således minska den industri, som sysselsätter sig med den utrikes handeln; men deraf följer också, att utrikes sjöfarten kommer att lida deraf, att skeppsbyggeri, ångfartygsbyggnad och maskinverkstäder jemväl komma att lida till följd af denna förändring — med andra ord, att mångfaldiga näringar och industrier, långt ifrån att gynnas, tvärt om komma att skadas genom det föreslagna systemet.

Man måste dock veta vidden och omfånget af dessa skador för att derigenom kunna se saken i dess helhet.

Jag yrkar därför, att ärendet måtte återförvisas till Utskottet med förständigande för detta att på en gång och i ett sammanhang behandla samt afgifva utlåtande öfver alla på Riksdagens pröfning nu beroende förslag till ändringar i gällande tulltaxa.

För den händelse, att Kammaren skulle anse sig kunna ingå i pröfning särskildt af nu föreliggande del utaf förslaget, torde det vara öfverflödigt att tillägga, att jag, som i 50 år hyllat grundsatsen om rättvisa och lagbunden frihet, icke ämnar i denna fråga vika ifrån denna grundsats under mina återstående dagar. Jag gör det så mycket mindre, som rättvisan fordrar, att ingen må med tillhjälp af lag sticka händerna i sin nästas ficka, vore det ock för att skydda sig mot förlust, och den lagbundna friheten kräver, att en hvar må ega frihet att för sin arbetsförtjenst köpa brödkakan hos den, som lemnar henne för det billigaste priset.

Herr Mankell. Säsom bekant, hafva vännerna af lifsmedelstular velat göra troligt, att arbetare och de obemedlade klasserna i allmänhet af dylika tullar icke skulle hafva någon skada, må hända till och med gagn. De talrika protester från olika delar af landet, som utgått från arbetarne sjelfva, hvilkas väl och ve denna fråga närmast rör, motsäga dock till alla delar denna uppfattning. Äfven till mig hafva åtskilliga sådana protester blifvit öfverlemnade, med anhållan, att jag under diskussionen måtte fransföra dem till Kammaren, och jag vågar därför utbedja mig Herr Talmannens och Kammarens tillstånd att få fullgöra detta mitt uppdrag.

I främsta rummet kommer dervid den resolution, som fattades vid ett möte å Östermalms teater den 30 sistlidne Januari, hvilket säsom bekant föranledde den stora arbetaredemonstrationen i hufvudstaden den 7 sistlidne Februari och äfven gifvit upphof till andra dylika meningsyttringar. Den lyder, som följer: »då alla tullar å lifsförnödenheter äro indirekta skatter, som hårdast trycka den arbetande befolkningen och därför äro i högsta grad orättvisa, nedlägger mötet en energisk och allvarlig protest mot desamma; och då det rättslösa folket icke på annat sätt än genom att protestera kan ådagalägga sin mening, uttalar det den förhoppning, att Riksdagens rättänkande medlemmar med all kraft må motarbeta införandet af nämnda tullar». I denna resolution hafva instämt: Thorsäkers arbetareförening med 470 medlemmar den 15 Februari; medlemmar af Oskarshamns sjuk- och begravningskassa den 7 Februari; folkmötet i Kärgrufvan den 14, samt mötet med arbetarnes ring i Östersund och omnejd med 305 deltagare den 21 Februari.

En särskild resolution är deremot insänd från Norrköpings nya arbetareförening, der den fattades vid ett möte med 400 röster mot 16. Den lyder sålunda: »föreningen anser spanmålstullar vara till gagn endast för ett fåtal större jordegare, men deremot till afgjord skada för hela svenska folket i öfrigt, särskildt arbetarne. Föreningen vill därför på det bestämdaste protestera mot någon som helst tull å spanmål och andra lifsmedel.»

*Ifrågasatt
tull på vissa
slags omalen
spanmål.
(Forts.)*

Vidare har ett folkmöte, hållet i Falun den 13 Februari och bevestadt af 400 personer, i allmänhet uttalat sig mot skyddstullar.

Ett allmänt tullmöte i Lidköping den 21 Februari, bevestadt af 200 personer af alla samhällsklasser, har antagit följande resolution: »mötet anser, att skyddstullar å lifsförnödenheter äro skadliga och förlustbringande för landets mindre bemedlade invånare och i synnerhet för kroppsarbetarne, och anhåller för den skull, att Riksdagen ej måtte fästa afseende vid de motioner, som inkommit i syfte att utverka tull å lifsförnödenheter.»

Fackföreningarnes i Stockholm centralkomité antog på ett möte, hållet den 24 Februari, följande resolution: »fackföreningarnes centralkomité, sammansatt af ombud för 24 Stockholms fackföreningar, får på det bestämdaste protestera mot påläggande af tullar å lifsförnödenheter, hvilka tullar äro af natur, att de fattigare och fattigaste af de förmögare plundras på det lilla, de ännu hafva i behåll».

Slutligen får jag omnämna det stora folkmötet i Norrköping, som hölls den 28 sistlidne Februari och bevestades af 3,000 personer. Resolutionen, som der antogs, lyder: »mötet anser, att tullar å alla slag af lifsförnödenheter, som förbrukas af det stora flertalet, äro orättvisa och endast rikta ett ringa fåtal af landets invånare, under det den stora massan af folket måste svälta, och uttalar mötet särskildt en *kraftig protest* mot de vid innevarande riksdag föreslagna tullarne å spanmål».

Härvid bör dock anmärkas, att de resolutioner, som jag nu haft äran uppläsa och hvilka dock representera meningen hos många tusen personer, utgöra ett fåtal mot dem, som blifvit sända till andra riksdagsmän och som förmodligen i båda Kamrarna komma att anföras, afvensom att de protester, som hit blifvit insända, utgöra ett fåtal af den stora massan dylika, som endast genom tidningarnes omnämnande blifvit kända, och hvilkas antal af en i dag utkommen morgontidning antages utgöra närmare hundra. Det kan således icke förnekas, att här föreligger en öfverväldigande folkmening; och hvilka åsichter man än i öfrigt må hysa om den under diskussion varande frågan, torde icke någon böra eller kunna förbise ett dylikt uttalande. Detsamma kommer visserligen från de orepresenterade folkklasserna; men jag vågar tro, att man illa skulle uppfatta sin pligt såsom riksdagsman, om man af denna omständighet låte sig afhålla att vid opinionsyttringarna fatta behörigt afseende.

Det har för dessa klasser varit klart, att här är fråga om påläggande af en *skatt*, som särskildt kommer att trycka *dem* hårdare än de flesta andra, emedan *de* mer än de öfriga klasserna lefva omedelbart af bröd och mjölmät. Om storleken af denna skatt sväfva vi nu mera icke i villrådighet; temligen öfverensstämmande beräkningar hafva ådagalagt, att den föreslagna tullen på hvete och råg skulle uppgå till ett

Ifrågasatt tull på vissa slags omalen spanmål.
(Forts.)

belopp af 7 millioner kronor. Tullen å mjöl komme att uppgå till 4 $\frac{1}{2}$ millioner, således tillsammans ett belopp af 11 å 12 millioner. Der-till komma tullarne på andra spanmålslag, som ännu ej blifvit ut-räknade, äfvensom de industritullar, som jemte lifsmedelstullar äro att förvänta. Slutligen kommer den extra beskattning, som en reser-vant beräknat komma att utgå till de prester, som erhålla lönen eiter markegång, med 7 å 800,000 kronor, äfvensom den till ungefär samma belopp uppgående ökning af fattigvårdstungan, hvilken genom samma slags beräkning uppkommer. Sammanligger man alla dessa belopp, finner man att det är fråga om en beskattning, så stor, att den skäli-gen kan beräknas till 16 millioner, kan hända ännu mer, och att den således uppgår till ungefär samma belopp, som våra nuvarande samt-liga industritullar vanligtvis antagas utgöra.

Hvad instinkten, eller kan hända rättare sagdt sunda förnuftet, i denna sak förestafvat våra arbetare, bekräftas äfven af nationalekono-miens läror. Anhängarne af skyddstullar i allmänhet hafva visserligen försökt göra troligt, att genom dem industrien skulle komma i sådan blomstring, att arbetarne skulle få mera arbete och bättre betaldt för detsamma än förut.

Ingenting är emellertid osannolikare. Hvad särskildt beträffar förhållandet mellan lifsmedelspris och arbetspris, äro de hvad man i matematiken kallar *inkommensurabla storheter*.

De kunna icke mätas med samma mått och hafva intet med hvar-andra att göra, om de än båda med afseende på sina vexlingar lyda samma lag, nemligen den om tillgång och efterfrågan. Men därför att lifsmedel i följd af tullar stiga i pris, då tillgången derpå blir knap-pare, följer ingalunda att arbetsprisen äfven skola stiga.

Den allmänna lagen verkar tvärt om sålunda, att genom industri-tullar förminskas tillgången på varan och höjes priset på densamma. Men i samma mån priset å varan höjes, minskas äfven konsumtionen deraf, och i samma mån *behovet af arbetare*. På samma sätt med lifsmedelstullarne: skulle prisen på lifsmedel ökas, komma de flesta arbetsgifvare, som sjelfve underhålla sina arbetare, att i möjligaste mån minska sin arbetarepersonal, hvarigenom tillgången på arbetare ökades, och arbetslönen komme att falla, i stället för att stiga. Till och med de arbetare, som bibehållas i tjänst, kunna icke påräkna att genom lifsmedelstullar få ökad arbetslön. Detta är redan af en föregående talare vidrördt och bevisadt; och få torde de arbetsgifvare vara, som, då det är god tillgång på arbetare, äro nog ädelmodiga att höja lönen. Allra minst blefve detta förhållandet med jordbrukarne. Ty, skulle de göra någon vinst genom tullen, använde de densamma sannolikt till afbetalning på sina lån eller till förbättring af sitt jordbruk. Men de-ras arbetare finge sannolikt intet.

Imellertid föreställer jag mig, att herrar protektionister medlidsamt skola höja på axlarne, när de höra dylika utredningar. De skola fram-komma med sitt vanliga påstående, att sådana blott äro teorier, och att teori och praktik äro tvenne skilda saker. Ofta hör man protektioni-ster till och med säga, att frihandeln nog kan vara bra i teorien, men att den icke duger i praktiken. Många frihandlare, som sedermera öfvergått till protektionismen, hafva med detta slagord sökt bemantla

en öfvergång, som eljest skulle förefalla såsom ett bevis på tanklöshet eller karakterslöshet.

Erligt min åsigt gifva sig protektionisterna likväl genom dylika yttranden sjelfve ett stort fattigdomsbevis. En äfven ganska ytlig reflektion borde dock säga dem att, om teorien är riktig, äfven praktiken måste vara det. Det är blott en falsk teori, som i praktiken slår illa ut. Men protektionisterna hafva i allmänhet icke förnekat frihandelssteoriens giltighet. Huru kan då dess praktiska tillämpning vara oriktig? En praktisk hänsyn vilja frihandlarne gerna erkänna i tullfrågor, och denna är att vid öfvergången från skyddstullar till frihandel, den största möjliga försigtighet må iakttagas, så att densamma sker med vissa bestämda längre mellanrum i tiden, hvarigenom industriidkarne måtte hinna att förflytta sina på dyrbara etablissemens nedlagda kapital till lämpligare näringsgrenar. Det finnes icke en enda sakkunnig och ärlig frihandlare, som icke gerna medgifver detta. Men de borde då å andra sidan kunna vänta, att protektionisterna skulle erkänna samma sanning och att de vid påläggandet af nya tullar, vare sig å lifsmedel eller andra varor, iakttaga samma försigtighet. Detta kan dock icke sägas vara fallet, då man nu med ett slag vill pålägga de höga tullar, hvilkas belopp jag nyss hade äran i siffror angifva.

Men, torde man invända, ehuru allt detta möjligen kan vara sant, hvad hjälper detta mot det nuvarande ekonomiska betrycket? Förnekar ni detsamma, eller hvilka botemedel ämnar ni föreslå?

Här gäller att i främsta rummet undersöka, om några större missförhållanden förefinnas, och dernäst, hvilka *orsakerna* dertill kunna vara samt i följd deraf *botemedlen*.

Det kan då icke nekas, att en del af våra näringar och en del af vårt jordbruk lida af ett stort betryck. Icke heller kan nekas, att detta betryck har sin orsak i den mängd af billiga varor af alla slag, hvarmed Amerika öfversvämmat icke blott Sverige, utan hela Europa. I det hänseendet instämmer jag med Bevillnings-Utskottet. Men deremot är jag icke öfverens med dess flertal i afseende på den föreställningen, att denna öfversvämmning skulle vara öfvergående. Tvärtom tror jag, att den kommer att fortfara med allt större vågor samt göra produktionen icke blott i Sverige, utan äfven i andra länder, allt svårare.

Förhållandet är nemligen det, att vårt land nu en gång blifvit inryckt i kugghjulen af världsmarknadens stora maskineri, och att det ej kan komma derur, om vi äfven aldrig så gerna skulle vilja det. Och önska vi åtnjuta fördelarne deraf genom en billig konsumtion och en billig penningränta, måste vi äfven underkasta oss följderna deraf genom att åstadkomma en billig produktion, så att vi på världsmarknaden kunna täfva med utlandet. Eljest skola vi duka under och komma säkerligen äfven att göra det, om vi vidhålla en produktion, som icke är naturlig för landet.

Nej, säga protektionisterna, hvad vi nu böra göra, är att omgärda oss med en kinesisk mur, så att utlänningarne ej komma in i landet med sina varor, utan dess innebyggare blifva tvungna att köpa af landets egna producenters tillverkningar. Detta recept tillämpas äfven på jordbruket; och tillämpningen för derjemte med sig den särskilda tillfreds-

(Ifrågasatt
tull på vissa
slags omalen
spanmål.
(Forts.)

ställelsen, att man får utöfva reciprocitet och hämnas på andra länder, som genom förhöjda skyddstullar försvårat vår import hos dem.

Receptet vore äfven förträffligt, om inom Sverige blott funnes alla de produkter, landet behöfver. Men så är icke förhållandet och kan aldrig blifva det. Tvärt om måste vi, liksom de flesta öfriga nationer, taga en stor del af våra icke allenast njutningsmedel, utan äfven lifsförnödenheter från utlandet. För att få dessa förnödenheter, måste vi hafva egna produkter att lemna i utbyte. Och på det detta utbyte skall kunna verkställas, måste dessa produkter vara så billiga, att de kunna täfla på världsmarknaden med andra likartade produkter. Göra vi icke detta, utan ytterligare försvåra och fördyra vår produktion genom påläggande af högre tullar, komma vi säkerligen att utsätta oss för en fattigdom och försakelser, som blifva vida värre, än de nu befintliga.

Man har anfört utlandets exempel. Men hvad bevisar detta? De stora staterna, som på senare tider tillämpat eller utvidgat skyddstullsystemet, äro sådana, som inom sig sjelfva hafva tillgång på en mängd produkter och följaktligen i vida mindre mån, än vi, behöfva anlita utlandet. De äro folk- och kapitalrika samt kunna derfor möjligen, utan att gå under, göra ett försök på denna väg. Emellertid har ingen af dessa stater höjt tullarne för att skydda sina näringar, utan hufvudsakligen för att skaffa statskassan penningar. *Preussen* har antagit systemet för att kunna underhålla sin armé, *Frankrike* för att efter senaste krig återställa jemvigten i sina finanser, *Nordamerikas förenta stater* för att betala sin statskuld, äfven efter ett krig. För oss deremot finnes ingen sådan anledning att pålägga tullar. De åtta millioner, som derigenom för tillfället skulle vinnas åt statsverket, behöfvas icke af detsamma; snarare kan det vara af med en liknade summa.

Men om man således icke vill understödja näringarne och jordbruket genom skyddstullar, hvar finnes då botemedlet? »Huru viljen I, frihandlare, ställa till för att lätta det nuvarande betrycket och göra produktionen så billig, att vi kunna täfla på världsmarknaden?» Så frågas det från motsidan, och derpå vill jag svara: genom *en grundlig skattereform*, först och främst med afseende på jordbruket. Ännu är denna näring fastän, åtskilliga lättnader på sista tiden blifvit densamma beredda, så betungad, att jordbruksfastighet kan anses 3, 4 gånger mera beskattad än annan fastighet. Likaså bör tagas i betraktande, att med jordbruket sysselsättes flertalet af landets befolkning, synnerligen den fattigare delen deraf, på hvilken förbrukningsskatterna trycka känbarare än på de bemedlade. Troligen är det högst få, som gjort sig reda för, hvilken ofantlig omhvälfning i skattebördan på sista tiden egt rum genom bränvinsafgiftens och tullarnes stegring. 1850 uppgick bränvinsskatten till knappast 1 million, nu utgör den 30 à 40 millioner kronor, om man inberäknar försäljarnes vinst. Likaså utgjorde tullen 1850 7 millioner kronor; nu uppgår den till icke mindre än 33 millioner. Nu är det visserligen sant, att denna skatt äfven utvisar en tilltagande välmåga hos de beskattade och derigenom förorsakad ökad förmåga att bära skatter. Men det är icke mindre sant, att skattebördan äfven är hvälfd öfver och förflyttad hufvudsakligen på jordbruket, som förut icke bar densamma. Dessa stora bördor är det,

enligt min åsigt, som egentligen försvåra möjligheten till täflan med utlandet.

I följd deraf borde det första och viktigaste nu vara att fortsätta med den påbörjade afskrifningen af grundskatter och indelningsverk samt af alla andra, särdeles kommunala, onera, som företrädesvis falla på i mantal satt jord. Likaså borde förbrukningsskatterna sänkas. Vidare må det tillåtas mig att med anledning af under denna diskussion fälda yttranden uttrycka den åsigt, att nu varande industritullar långt ifrån att höjas snarare så fort som möjligt borde nedsättas. Man måste beklaga, att vi för 10 år sedan öfvergäfvö den välsignelserika bana, som för 30 år sedan beträddes, och hvaraf följderna för den allmänna välmågan äro så påtagliga och obestriddiga. Det är nemligen till medlet af 1870-talet, som man kan sätta den tidpunkt, då vi upphörde med skyddstullarnes nedsättning. Eget nog⁴ är det äfven just från den tidpunkten, som man kan börja skönja det tillbakagående af vissa näringar, och särdeles jordbruket, hvaröfver man klagat.

Efter som jag berört detta ämne, tillåter jag mig att fästa uppmärksamheten på hvad jag förut framhållit, nemligen den inkonsequens, denna ärade Kammares flertal ådagalagt i sitt betraktelsesätt, då det mycket väl insett och erkänt det skadliga för näringarne af industri- och skyddstullar i allmänhet och äfven medgifvit deras afskaffande, för att bereda en möjlighet till täflan med utlandet, men å andra sidan icke velat inse, att en fullkomligt likartad verkan måste ernås genom andra skattereformer.

Jag förstår mycket väl, att orsaken till denna inkonsequens är oviljan mot den oundvikliga följden af en genomgripande skattereform, nemligen den ökade inkomstskatten, särdeles om denna uppträder under progressiv form. Men vill man icke använda detta botemedel, då må man bereda sig på, att statsvagnen småningom nedrullar i någon af de sumpiga återvändsgränder, som kallas protektionism och socialism, och hvilka sinsemellan äro förbundna genom en underjordisk kanal, som heter statshjelp och hvilken är i stånd att förstöra de bästa finanser och så undergräfvå samhällets mark, att det slutligen instörtar.

Om jag således framhåller en genomgripande skattereform såsom förnämsta botemedlet mot det onda, vill jag dermed icke hafva sagt, att jag förnekar öfriga orsaker, som blifvit anförda såsom grund för jordbrukets närvarande betryck, samt de deraf följande, motsvarande botemedlen. Men jag kan i det hänseendet fatta mig kort, emedan de af Landtbruksakademiens förvaltningskomité blifvit framställda på sätt, att vidare utredning icke är behöflig. Det är klart att egendomsvärdena för närvarande äro höjda öfver den gräns, som de ej böra öfverskrida. Likaså att detta merändels skett för att möjliggöra lån, hvilka varit för dyra och på hvilka man nu får betala allt för dryga räntor. Ej heller kan förnekas att lånen delvis blifvit använda på ett sätt, som icke varit fördelaktigt för jordbruket. Vidare torde böra medgifvas, att jordbrukarne på vissa håll allt för konservativt vidhängt den s. k. intensiva sädesodlingen och underlåtit att öfvergå till ett efter tillgångar och klimat lämpadt brukningssätt. Naturligtvis hafva protektionisterna äfven försökt bränmärka dessa påståenden såsom tomma

*Ifrågasatt
tull på vissa
slags omalen
spanmål.
(Forts.)*

N:o 11.

*Ifrågasatt
tull på vissa
slags omalen
spanmål.
(Forts.)*

teorier, såsom de göra med alla utredningar. Men sakförhållandena tala ett allt för tydligt språk, att i längden kunna bestridas.

Har man sålunda funnit orsakerna till jordbrukets betryck, så äro dermed äfven botemedlen angifna. Jordvärdet måste återgå till sin naturliga höjd, äfvensom penningar anskaffas på bättre vilkor, och användas på bättre sätt än hittills. Vidare måste ett lämpligare brukningssätt af jorden iakttagas. Slutligen böra äfven bättre kommunikationer anskaffas genom nedsättande af jernvägsfrakterna.

Men hufvudsaken blir dock skattereformen. Och långt ifrån att genom nya tullar, som innebära *skatteförhöjningar*, kunna minska det öfverklagade betrycket, skola desamma ytterligare förvärpa det onda.

Jag ber Herr Talmannen och Kammaren om ursäkt för det jag så länge tagit tiden i anspråk. Men jag har ansett behöfligt att det af mig sagda vid detta tillfälle skulle sägas, isynnerhet därför, att man icke skall skylla oss frihandlare för att icke hafva insett och erkänt det betryck, hvarunder jordbruksnäringen för närvarande lider eller inför detsamma stå handfallna och hjälplösa. Tvärt om inse vi det lika väl, som någon annan. Skilnaden är endast den, att vi söka botemedlet på annat håll och på andra vägar, än dem Bevillnings-Utskottet föreslagit.

På grund af, hvad jag sålunda haft äran anförä, får jag bestämdt afstyrka, att något slags afseende fästes vid förslaget om tullar på spanmål eller lifsmedel i öfrigt.

Herr Hedlund: Jag har i likhet med den nästföregående talaren anhållit om ordet endast för att få föredraga några adresser, dem jag emottagit med anhållan att de måtte komma till Kammarens kännedom, och hvilket uppdrag jag sålunda härmed vill fullgöra. Den första är från Landskrona, der inemot 250 personer voro samlade i Goodtemplarordenssalen vid ett möte den 7 Februari. Sedan man i skrifvelsen hemburit mig mötets tack för mina arbetarevänliga afsigter, slutar man med att påpeka »det origtiga uti att genom en orättvis rösträtts-förordning helt och hållet utestänga största delen af Sveriges befolkning ifrån lagstiftande församlingen, men det oaktadt åter och åter igen öka deras (redan förut tunga) skattebörd genom tull på än det ena och än det andra af deras hufvudnäringsmedel».

Den andra skrifvelsen är från arbetare vid Tidaholms bruk och fabriker m. fl. i Vestergötland, deri man på allmänt möte, bevisadt af emellan 500 och 600 personer, antagit följande resolution:

»Då skyddstullar å lifsmedel äro af tvifvelaktigt gagn för ett fåtal förut burgne medborgare, men deremot till största skada för det stora flertalet, måste vi mot dylika tullar på det bestämdaste protestera, och våga vi hoppas, att svenska folkets rättsinnade representanter nog inse den stora orättvisan uti att pålägga arbetarne en olidlig brödsfatt, oaktadt intet ännu blifvit gjordt för att tillförsäkra denna stora samhällsklass medborgarliga rättigheter».

Den tredje skrifvelsen är från Långbanshyttans och kringliggande orters arbetareförening, men då skrifvelsen är affattad i flere punkter, alla till stöd för den uttryckta meningen, vill jag icke besvära herrarne med att uppläsa mera än den sista punkten, deri det heter:

»då skyddstullarne i allmänhet och tullarne å lifsförnödenheterna isynnerhet hårdast drabba de fattige och rösträttslöse och endast gagna dem, som förut äro i välmåga:

så anser mötet, att de föreslagna tullarne blifva till *intet* gagn, men till stor skada och orättvisa mot den stora mängden af Sveriges befolkning».

En fjerde skrivelse har insändts från fiskare i Listers härad inom Blekinge län, samlade den 5 nästlidne Februari till allmänt möte, dervid beslöts antagandet af en resolution, underskrifven af ett stort antal personer, något öfver 300, hvilken resolution vi redan hört Bevillnings-Utskottets ärade ordförande förut i dag omnämna, hvarför jag endast vill påpeka densamma.

Slutligen får jag nämna, att jag innan min afresa från Göteborg uppvaktades af ett mycket stort antal medlemmar af Göteborgs fackföreningar, flere tusen personer, och deras ärende var att genom mig måtte till Riksdagens och särskildt denna Kammares kännedom bringas deras beklagande öfver det nu föreliggande förslaget till att försvara deras redan förut tunga lefnadskostnader och fördyra deras oundgängligaste lifsmedel.

Jag har härmed fullgjort detta mitt uppdrag, såsom jag ansett det vara min skyldighet; och man bör väl nu så mycket mer uppmärksamma dessa meningsyttringar, som de ledamöter af denna Kammar, hvilka äro vänner till dessa skatter, ganska många gånger åberopat och betonat folkmenings betydelse.

Det är känt, hurusom vid riksdagens början en förebråelse rigtades emot de af Kammaren utsedde förtroendemän, att de icke lyssnade till ljudet af den ström, som brusade igenom landet. Jag erinrade då om, att här kanske ginge en *underström* i motsatt riktning, som ännu icke märktes. Nu har denna underström uppkommit på ytan. De arbetaremöten och adresser, som framträdtt med sina protester mot lifsmedelstullar, representerade, såvidt jag kunnat finna, ett antal af, lågt beräknadt, 60,000 personer. För min del anser jag också, att *denna* folkmening bör i hög grad beaktas af Riksdagen, icke minst när den kommer från det djupa samhällslager, som icke har någon rätt att välja representanter. Jag har alltid betraktat mig såsom representant, icke blott för dem *öfver* strecket, utan äfven för dem *under* strecket. När möten sammankallats för att yttra sig angående riksdagsmannaval och man dervid velat begränsa inbjudningen till dem, som hafva rösträtt, har jag, för min del, alltid uppträdtt emot en sådan inskränkning och äfven lyckats göra min mening gällande.

Jag tror ock, att ropen på rösträttens utsträckning skulle blifva mindre högljudda, anspråken derpå mindre berättigade, i den stund det varder för folket klart, att de representanter, som sitta i Riksdagen, känna med sig djupt och lifligt att de företräda äfven de mångas intressen, hvilka icke äro politiskt röstberättigade.

Jag har hört min ärade vän, Rektor Dahl, upptaga till motbevisning några argument, som anfördes af mig vid remissen af den stora tullmotionen; jag skall bedja att få återkomma till det ämnet sedermera, men vill på förhand säga, att jag icke funnit hans argument dräpande.

*Ifrågasatt
tull på vissa
slags omalen
spanmål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tull på vissa
slags omalen
spanmål.
(Forts.)*

Frih. Ericson. Jag tror, att det kanske icke vore olämpligt, att bland de från Elfsborgs län valde representanterne åtminstone någon erinrade sig, att det finnes andra intressen att behjerta än spanmålsproducenternas, jordbrukarnes.

Nämnda län har sin egendomlighet deri, att det i sin södra del har en högst betydande befolkning, som icke producerar, endast konsumerar spanmål, som lifnar sig af sitt handverk, sin handaslöjd och som måste köpa sina lifsförnödenheter.

Dessutom har jag i min embetsställning, såsom Landshöfding i ett af rikets nordligare län, en särskild anledning att tillse i hvad mån följderna af den nu ifrågasatta beskattningen skulle drabba denna landsort.

Utskottets betänkande, om det ock i åtskilliga delar är bristfälligt, har dock en stor fördel deri att det ställer saken på sin rätta ståndpunkt. Nu är det icke vidare tal om några dimmiga funderingar om att spanmålstillarna icke skulle komma att höja priset på lifsmedlen, eller att det skulle vara de utländska producenterna, som finge betala denna ökning i priset etc. etc. Detta har Utskottet visligen lemnat åsido, och här säges det alldeles ärligt och rent ut, att här är nu fråga om fördyrandet af spanmålen till producenternas fördel. Vi äro således på det klara, hvarom vi resonnera.

Äfven med risk att blifva debiterad för att hafva framkommit med »banala fraser» och »flacka teorier», kan jag icke låta bli att uttala den bestämda uppfattningen, att, om det är en, som får något, som han icke genom ökad arbete eller på annat sätt förvärfvat sig, så är det någon annan, som blir utaf med precis detsamma, som den andra fått i högre betalning.

Och så är visserligen förhållandet här också: om den spanmålsproducerande skall få högre betalt för sin vara utan någon större omsorg, är det en annan, som får betala. Då torde det vara skäl att se äfven på medaljens frånsida. Jag skall bedja att i det afseendet få redogöra för herrarne, huru det förhåller sig i Jemtlands län med spanmålsinförsel, och hvad detta län *ensamt* skulle få betala i händelse af spanmålstill. Der *importeras*, såsom herrarne veta, spanmål, emedan Jemtlands län icke producerar så mycket, som går åt. Jag har tagit 1884 års förhållanden till utgångspunkt för dessa beräkningar, emedan det är det sista år statistiken omfattar, och jag har lagt jernvägstrafikstyrelsens uppgifter till grund för, huru mycket spanmål införts dit under detta år. Denna uppgift innefattar dock icke allt, som införes till Jemtland, ty äfven på vägarne från Ljusdal och Rörås eger införsel rum, men de kvantiteter, som på dessa vägar inkomma, har jag för tillfället icke kunnat beräkna. Jag har således hållit mig endast till de siffror, som jernvägsstyrelsen omtalat innefatta de kvantiteter, den fraktat till Jemtland. År 1884 var det bästa och rikaste år, som i mannaminne existerat i Jemtland, ty både foder och spanmål skördades då i stora kvantiteter och blefvo väl bergade. Detta år infördes till Jemtland 7,730,000 kilogram spanmål. Hvad gör nu 7,730,000 kilogram efter den föreslagna tullsatsen? Jo, förutsatt att det är fråga om *omalen* spanmål, skulle det blifva efter 2 öre per kilogram 154,600 kronor. Men, såsom herrarne väl veta, är det icke *emalen* spanmål

som införes till Jemtland, utan det är nästan uteslutande mjöl. Vi hafva nemligen der ofullständiga qvarnar och der males nästan endast till kreaturen. I form af mjöl inkommer således största delen af spanmälen med undantag af litet hafre, som användes till hästar. Om jag då får multiplicera den införda kvantiteten med $3\frac{1}{2}$ öre, som utgör den föreslagna tullsatsen för *malen* spanmål, skulle det blifva en summa af 270,000 kronor, som Jemtland skulle få betala *mer än förut* för den spanmål, som kommer in med jernväg. Detta är ju, som herrarne finna, en ganska anseelig summa. Den är nu emellertid, som alla andra summor, relativ och dess betydighet beror på hvilka resurser de hafva att betala, som få betala den. Jag får då upplysa om, att bevilningen efter 2:a artikeln i Jemtlands län icke går till 50,000 kronor och att der endast finnas 90,000 innevånare. År 1885 var det fullständig missväxt på säd i Jemtland och därför torde den spanmål, som införes i år, blifva högst betydligare än under det år hvarför jag gjort beräkning. Här af finna herrarne, att en skatt på 300,000 kronor till följd af dessa föreslagna spanmålstullar endast för Jemtland icke är för högt beräknad. Men det gör dock *6 gånger bevilningen* och öfver *3 kronor person* — en ganska beaktansvärd skattetilökning! Och för hvilka skulle vi få betala denna skatt? Jo, för *mellersta och södra Sveriges jordegare*, som i allt äro så mycket bättre gynnade än Jemtlands; — det är för dem norrländingen skulle få betala.

Nu är förhållandet, att jordbruket är en näring, likaså väl som alla andra, och lär väl icke mer än andra näringar, hafva berättigadt anspråk att vara befriadt från att lida af dåliga konjunkturen. Våra hufvudnäringar lida, såsom herrarne veta och för ingen är okänt, af högst betänkligt dåliga konjunkturen både beträffande trä och jern. Jernverksegaren får knappast betaldt för det kol han tager från sina skogar, men han får taga den dåliga dagen med den goda. Jag behöfver icke påminna om den tid, då en tunna hvete betalades med 30 kronor och en tunna råg med 20 och man ansåg det ganska dåligt betaldt, om man icke fick 12 kronor för en tunna tio lipsunds hafre. Nu är det verkligen dåliga konjunkturen för landtbruket, men icke har man ifrågasatt, att staten skulle träda emellan för alla andra hufvudnäringar, då dessa haft dåliga konjunkturen; ja, de hafva icke ens sjelfve ifrågasatt det. Hvarför skulle man då göra det för jordbruket?

Man påminner om den hjälp, Norrland fått under dåliga år från det öfriga Sverige, och man anser, att det vore Norrlands skyldighet att nu återbetala denna hjälp. Jag vill då i förbigående omnämna, huru en missväxt i Norrland ser ut. Der var år 1885, såsom jag nyss nämnde, fullständig missväxt, och när jag reste till Riksdagen detta år gick min färd öfver fält der *kornet ännu stod ute* — en sådan eventualitet är dock det södra Sverige aldrig utsatt för!

Men man säger också och herr rektor Dahl har sagt det: kan det vara rätt att ett *provinsintresse* får göra sig gällande gent emot hela det öfriga landets bästa? Han har kallat Norrlands intresse för ett »provinsintresse». Det är dock en ganska stor »provins», ty den omfattar jemte Dalarne bortåt en fjerdedel af Sveriges befolkning, så att då man kallar detta ett »provinsintresse» är det kanske att något långt utsträcka begreppet provins. Man skulle ju å andra sidan, från Norr-

*Ifrågasatt
tull på vissa
slags omalen
spanmål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
till på vissa
slags omalen
spanmål.
(Forts.)*

lands ståndpunkt sedt, med lika mycket fog kunna fråga: måtte det kan vara rätt, att en *enskild näring* får lägga på alla andra en skatt? — Och på flere ställen både i Norrland och annorstädes svarar man dertill, så vida man icke är förvillad af egna fördelar, att det *icke är rätt*. Men detta oakadt är jag öfvertygad om, att norrländingen i visst fall skulle befinnas villig att hjälpa, ty han är tacksam och han vill gerna återgälda det goda man bevisar honom. Jag är derföre säker om, att han icke skulle undandraga sig att bidraga till att förbättra de öfriga jordbrukarnes ställning, om han vore öfvertygad om, att de äro i nöd och att han kunde hjälpa, och att det verkligen icke vore andra än dem, som äro i verklig nöd, som finge hjälpen. Men för att de *större jordegarne*, som arbeta med stor materiel och som kunna jemföras med stora industriidkare, för tillfället hafva råkat i olägliga konjunkturer, är jag öfvertygad om, att hvarken norrländingen eller någon annan vill träda emellan. Vi vilja åminstone att det först skall utredas, *hvilka som äro i nöd* och att det ställes så, att endast desse och inga andra få den hjälp, som lemnas. Under sådana förhållanden är jag ganska säker om, att norrländingen icke skall neka att bidraga efter sin förmåga, ehuru han står alldeles utan skörd från förra året.

Det talas äfven, mine herrar, i Utskottets betänkande om *qvarn-industrien* och nödvändigheten af att taga den under armarna. Jag bekänner, att jag icke kan inse nödvändigheten häraf. Det skulle då vara några särskilda förhållanden, som gjorde, att den svenska qvarn-industrien behöfde någon hjälp. Jag har, mine herrar, med den bästa vilja i världen icke kunnat utleta några särskilda förhållanden, som skulle göra det svårare här i Sverige att mala mjöl än i Danmark. Ty ett faktum är, att om en dansk bygger qvarn i Malmö, maler han ett godt mjöl, men en svensk mal dåligt — men skola *vi* betala detta, då vi icke kunna finna någon anledning till att malningen borde gå sämre i svensk hand än i utländsk? Jag har i någon tidning sett några kalkyler, som qvarnindustriens män satt upp och lemnat in till Utskottet, och jag trodde, att man möjligen skulle få dem igen här i Utskottsbetänkandet. Men, ehuru någon liten förstärkning i argumentationen påtagligen skulle varit Utskottet välkommen, så har, som herrarne se, Utskottet visligen utelemnadt dessa kalkyler, och deri tror jag Utskottet gjorde ganska rätt.

Det har utom Riksdagen talats mycket för och emot de petitioner, som i denna fråga afgifvits. Nu tror jag, att man kan vara ense om, att dessa petitioner icke äro mycket värda. När det ingenting kostar, så är det en ganska enkel sak att skrifva sitt namn, helst när man vidtalas af en person, som man anser vara en bra man och som man har anledning tro vilja det rätta. En sådan person kommer och säger till den ene: »vill du hafva bättre betaldt för din spanmål, så skrif på;» till en annan säger man: vill du icke hafva ditt bröd fördyradt, så skrif under» och båda skrifva med nöje sina namn för sådana i deras tanke goda ändamål. Men det är dock en sak, som Kammaren bör behjerta, och det är, att det är de *utom dessa murar stående*, som till allra största delen få betala den skatt här är ifråga. Om jag önskade lifligt befrämja allmän politisk rösträtt eller några andra radikala omhvälfningar i våra samhällsförhållanden, tror jag icke, att jag skulle

kunna göra det bättre än genom att rösta *med* Utskottets förslag i dag. Ty ingenting lärer väl vara mera egnadt att lemna agitatorer vapen i händerna och att gifva impuls till politiska påtryckningar, än om den uppfattningen får göra sig gällande, att de, som stifta lagar, göra det i eget syfte och till egen nytta.

Jag yrkar afslag.

*Ifrågasatt
tull på vissa
slags omalem
spanmål.
(Forts.)*

Herr von Baumgarten: Äfven jag anhåller att få angifva några skäl, som föranleda mig till det votum, som jag går att afgifva. Jag ber då att få återkalla uti Kammarrens minne mitt yttrande under debatterna, vid sista årets riksdag, uti denna fråga, hvarvid jag tillkännagifvit att jag, ehuru äfven jordbrukare, skulle för egen del endast hafva högst obetydligt gagn af tullskydd för spanmål. — Kasta vi då en blick tillbaka på de 30 år, som förflutit, sedan frihandelssystemet infördes här i landet, måste vi väl erkänna, att landet gått framåt i alla riktningar, och att en hastig, ja, kanske alltför hastig utveckling egt rum, men att detta skett *på bekostnad af en ofantligt stor skuldsättning*. Landets intecknade skuld utgjorde enligt justitieministerns berättelse för år 1884, nära 1½ milliard, och jag tänker att skulderna för jernvägar på kreditiv, vexlar och förbindelser af andra slag går minst till ungefär samma summa; må vara att största delen af dessa skulder äro inom landet, de skola dock räntas och amorteras, för att ej ökas. Betrakta vi ställningen i landet för närvarande, finna vi att folket utarmas, fattigvärden ökas mer och mer, enligt statistiska uppgifterna, husslöjden aftager och jordbruket lönar sig icke vidare att sköta. Invånarnes verksamhet aftynar och det yttras, att det verkligen icke lönar sig att besä vår jord, om vi icke få tull, ty skatter och produktionskostnader samt räntor gå till mer än vinsten för våra alster, hvartill kommer att vi icke kunna afsätta våra jordbruksprodukter för närvarande. Kapitalisten sätter in sina penningar i banker och åtnöjer sig der med låg ränta, i stället för att han i andra länder plägar placera penningarne direkt i jordbruket eller industrien. Bankerna lemna ut penningarne mot hög ränta och förtjena derigenom på dem, som behöfva låna och näringarne kunna icke afkasta så höga räntor, som erfordras, hvarföre skuldsättningen tilltager i landet allt mer och mer, och såväl jordbruket som industrien äro redan öfverintecknade. Hvarje hederlig man känner sig plågad af tanken att icke kunna betala och göra rätt för sig — och landet skulle icke göra detsamma? Det kommer från Norrland stora fordringar, att jernvägar skola byggas, och jag är säker om, att dessa fordringar icke kunna uppfyllas, eller att det åtminstone måste gå med mycket små steg, om vi icke få tull, som hjälper våra näringar. Det ligger derföre i Norrlands eget intresse att vi få denna tull, till underlättande af den tryckta ställningen i landet.

Det är alldeles omöjligt att på doktrinära satsar bygga praktiska saker. Ty om man vill lagstifta, så att en täflan skall kunna ega rum, måste de, som skola täfla, vara likställda eller åtminstone icke alltför mycket underlägsna de länder man kommer att täfla med. Men huru är det med vår likställighet? Kunna vi vara likställda med Afrika, Australien och Ostindien, der man skördar 2 gånger om året, och deras grödor förstöras ej af nederbörd till följd af regnperioderna,

Ifrågasatt
tull på vissa
slags omalen
spannål.
(Forts.)

men hvilkas skördar till följd af lättade kommunikationer numera nedtrycka prisen å våra varor på världsmarknaden och öfverhopa oss inom eget land? — Huru är förhållandet i Österrike, Tyskland, Amerika, Frankrike och Italien? Månne vi äro klokare än de? Och de hafva redan vetat att skydda sig genom tullar, hvarföre öfverproduktionen blifver oss till än större skada. Skola vi, ett litet land, beläget långt upp i höga norden, underlägsna i kapital och, till följd af det nordliga läget, med ogynsammare klimatiska förhållanden och sämre jordmån, kunna uthärda täflan med dem? Vi öfversvämmas af deras produkter och de, som stänga sina portar genom tullskydd, få detta tillflöde i någon mån minskadt och åtnjuta något skydd; men de, som öppna portarne, få till följd häraf i öfverflöd emottaga de annorstädes utestängda varorna och den egna produktionen går under.

Man nyttjar ett slagord, då man säger: »I tagen brödet från arbetaren.» Det är ett hårdt och ganska tungt ord att höra; men jag är öfvertygad om motsatsen, och jag tror mig handla i deras intresse, då jag yrkar tullskydd för både spannål och industrialster.

Jag skall bedja att få anföra ett exempel. År 1883 importerades här i landet för 28 millioner kronor fartyg, metaller, vagnar och maskiner m. m. Deraf anser man, att jernet och träet uppgick till en värdesumma af ungefär 16 millioner kronor. Då återstå för arbetet 12 millioner kronor, huru många familjer skulle icke hafva kunnat lefva på dessa penningar såsom arbetare här i landet, om vi hade skyddat oss mot importen och uppdrifvit våra egna industriella näringar i landet, och huru många familjer skulle icke haft sin bergning på anskaffandet af alla de förnödenheter som dessa arbetare kunnat behöfva för sitt uppehälle. Då förlidet år, strejk utbröt vid den så kallade Reinholdska ångqvarnen, huru gjorde man då? Man tog in utländska arbetare. »De taga brödet från oss, desse utländske arbetare», sade de strejkande — och de hade rätt. Ty är det icke att taga brödet från den svenske arbetaren, när man låter honom gå der och gifver utländingen arbete i stället?

Huru var det förr i tiden? Man hörde då icke någon klagan. År 1867, det första år jag var jordbrukare, och boende på en annan ort än jag nu bebor, fick jag för en tunna råg 25 kronor, nu gäller en tunna råg knappt 12 kronor. År 1870 var det bästa år för jordbruket, då voro spannålsprisen höga och arbetarens ställning har aldrig varit så lycklig som just då. Men huru bedrifves nu jordbruket? Man har icke råd att hålla erforderligt antal drängar för att sköta jorden, utan man använder pojkar i sitt jordbruk för att sköta det. Det säges också, att man bör slå sig på *intensivare jordbruk*. Men de som så säga, de äro icke praktiska jordbrukare, ty det fordras minst 10 år för att så kunna omgestalta jordbruket — och hvilken har krafter att göra det? Icke går det an med hvilken jord som helst att lägga igen den till gräsvallar, och ännu finnes icke något lämpligt gräsfrö till sådant, ty klöfvern kan icke gå mer än 2 år, innan den går ut till följd af våra stränga vintrar; åtminstone i Småland är så fallet och andra grässlåg äro icke så mjölkgifvande, och öfverproduktion kan ju ock inträffa härutinnan.

Taga vi bort exporten af jern och trä, så utgjorde importen för år 1883 207¹/₂ mille mer än den öfriga exporten.

Jag vill icke längre upptaga Kammarens tid, jag ber endast att få anföra två statsmäns yttranden i denna fråga: det ena af en historie-skrifvare i Frankrike, och Franska Republikens f. d. President *Thiers*. Han yttrade: »tulltariffen är en dam, uppkastad emellan det inhemska och det utländska arbetet, för att åt det förra bevara den inhemska marknaden, hemlandet, ty det nationella arbetet, det är rikedom, det är folket, det är makten.» Den andre statsmannen är *Gladstone*, hvilken, såsom bekant, är en vän af arbetaren. Han yttrade på ett arbetaremöte i Manchester: »glömmen icke, att edert väl icke beror på billiga lifsförnödenheter, utan företrädesvis på att I hafven arbete och fån betalt för edert arbete».

Öfvertygad som jag är om det rigtiga i dessa ord, vill jag säga: *må en hvar pröfva sig sjelf, innan han fattar sitt beslut*. Jag anhåller att på det varmaste få yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Bäckström: Jag önskar icke kasta mig in i den mer eller mindre varma debatten, utan anhåller endast att få till protokollet antecknad, att jag kommer att rösta nej till *alla* spanmålstullar, emedan de äro till skada för och hufvudsakligast drabba de minst bemedlade klasserna samt till intet gagn för de *mindre* jordbrukarne och till ringa gagn för de *större*, utan endast tjena till att föröka statens inkomster, hvilket, dess bättre, för det närvarande icke är behöfligt.

Jag yrkar afslag.

Frih. Klinckowström: När man hör, huru denna viktiga fråga på detta rum af frihandelns målsmän debatteras och när man förnimmer af tidningarna, huru på arbetaremöten, folkmöten etc. denna så viktiga fråga i en hastig vändning afgöres, är det bedröfligt, ty denna fråga är för stor och för svår att behandlas teoretiskt eller idealistiskt. För att verkligen förstå densamma är det nödvändigt att med erfarenhetens vitnesbörd söka sanningen i faktiska förhållanden och icke i idealistiska teorier. Derjemte finner jag det både bedröfligt och underligt att vissa myndigheter i landet, tillfrågade af Kongl. Maj:t öfver så viktiga förhållanden, hafva gifvit sådana svar som dem vi på grund af deras officiella yttranden i tidningarna förnummit; då det enligt mitt förmenande hade varit deras oundvikliga pligt att lemna bevis för de satsar, som utan tvifvel utgjort grunden för hela den fantasibyggnad de uppfört och öfverlemnat till Kongl. Maj:t. Dessa myndigheter hade haft krafter nog och källor nog att gå till både i detta och i främmande land för att kunna bevisa med *facta* de grundens sanning, på hvilka de byggt sitt yttrande och sitt afstyrkande. Så har likväl icke skett.

Grunden för hela deras bygnad har, så vidt jag kunnat förstå, varit den, att vid import i ett land det är det importerande landet, som får betala tullen, och att en tullafgift, i samma mån den är hög eller låg, ökar konsumenternas utgifter för exempelvis lifsmedel och äfven öfriga varor. Detta, mine herrar, har, så vidt jag kunnat följa med hela den litteratur rörande tullagstiftning, som under de senaste trettio åren varit synlig, aldrig blifvit af herrar frihandlare med faktiska bevis ådagalagdt. Och hvarför icke det? Detta är ju dock, synes

*Ifrågasatt
tull på vissa
slags omalen
spanmål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tull på vissa
slags omalen
spanmål.
(Forts.)*

mig, en af de viktigaste frågor i denna sak, emedan, om det i verkligheten skulle visa sig, att detta påstående saknade sanning, hela deras korthusbyggnad ramlade omkull och dugde till intet.

Jag har i åtskilliga motioner vid 1880 och 1885 årens riksdagar försökt att efter bästa förmåga genom exempel, hemtade såväl från vårt eget som främmande land, bevisa, att det ligger ingen sanning i det påståendet att tullen för importen får betalas af de importerande. Icke heller är det sant att tullen, i samma mån den är högre eller lägre, för konsumenterna fördyrar priset å lifsförnödenheter eller andra varor, med undantag af dem, som ej kunna produceras inom landet.

Det är svårt, om icke omöjligt, för de två stora partier, hvori Riksdagen för närvarande är delad, att kunna komma öfverens i dessa frågor, derföre, mine herrar, att frihandlarna hafva sådana grundsatsar, att de omöjligen kunna förlikas med våra och omöjligen kunna befordra landets välfärd. Jag har nu af deras egna uppgifter och offentliga yttranden ända sedan 1865 års riksdag gjort en bukett af deras s. k. grundsanningar; jag vill icke besvara kammaren med dess uppläsande, men får bedja Kammaren lägga väl märke till att några af dessa s. k. grundsanningar gå ut på, att för det första inga andra tullar böra påläggas, än sådana, som afse inkomster för statskassan, eller s. k. *finansstullar*, och de böra träffa sådana föremål, som mycket förbrukas i landet, och det veta vi ju alla att dessa tullar främst gälla de fattiga klasserna. Den andra stora s. k. »grundsanningen» i frihandlarnes katekes är den, att inga tullar böra påläggas till näringsarnes skydd. Näringsarne, säga de, få skydda sig sjelfva. Gå de under i kampen med främmande i klimatiskt och andra hänseenden mera lyckligt gynnade länder — det bekymrar dem intet.

Det har hitintills äfven af herrar frihandlare ansetts att t. ex. jordbruket i Sverige vore att betrakta som en naturlig näring. Men om nu denna näring går under, då må herrarne sjelfva döma om, huruledes det kanske i en ej så aflägsen framtid kan komma att se ut hos oss.

Jag vill anmärka det såsom ganska sannolikt uppkommande förhållandet, att vi, i egenskap af neutral makt, komma att ligga emellan två stridande stormakter, Ryssland och England. Detta är långt ifrån en omöjlighet. Om Sverige då vill bibehålla sin neutralitet, eller om t. ex. England skulle för sin krigsflotta vilja lägga beslag på Gottland, hvilket Sverige med sina i förhållande till Stor Brittanniens obetydliga stridskrafter icke har i sin makt att förhindra, då kunde ej gerna Sverige smälta en sådan skymf, utan måste förklara England krig, och detta land skulle då kunna, utan att förlora en enda man, skilja oss från den öfriga världen och dess komersiella förhållanden, och följden skulle då blifva att vi komme att sakna bröd. Hvad vilja då vi protektionister?

Jag är visst icke kommitent för att uttrycka tullskyddsvännernas allmänna mening, men jag har haft med denna fråga tillräckligt mycket att göra för att kunna få uttala den mening, som jag anser vara i detta fall den nyttigaste att i vårt land vinna tillämpning.

Tullafgifter enligt protektionisternas åsichter böra afse:

1:o. Att bryta den i Sverige sedan 30 år mer eller mindre full-

ständigt följda frihandelspolitiken och låta landet återförvärfva frihet i sina tullförfattningar;

2:o. Tillförsäkra vår industri och våra näringar den inländska marknaden för afsättning af våra produkter och fabrikat:

3:o. Genom skäliga afgifter på importerade varor *utjemna* de svårigheter i produktion och industri, som är en följd af klimat, ofördelaktigt läge, m. fl. förhållanden, och hvarigenom endast det blir oss möjligt uthärda kampen mot omgifvande mäktigare grannar;

4:o. Söka fördela beskattningens stora bördor på ett rättvist och billigt sätt olika skatteklasser emellan; och för det

5:o. Skaffa staten medel att bestrida de betydande kostnader, som medfölja lösandet af de stora samhällsfrågor, hvilka sedan länge stått på dagordningen, och hvaribland må nämnas försvarsfrågan, skatteutjemningen och undervisningsfrågan.

Om man nu jemför frihandlarnes s. k. grundsanningar med våra, så finna herrarne, att all förening dem emellan är omöjlig. Striden måste pågå och fortsättas tills den ene eller andre parten blifver slagen till jorden.

Jag torde ej kunna anses skyldig att bevisa sanningen deraf, att tullavgifterna få betalas i allmänhet af det land, hvarifrån varan importereras och att dessa tullavgifter i obetydlig grad mot varans värde komma att i samma mån fördyra för *konsumenterne* dessa varor, vare sig af lifsmedel eller fabrikat. Men då dessa sakförhållandenas vikt är så stor för bestämmandet af denna fråga, så vill jag icke undragera mig att med faktiska bevis stödja och styrka dessa protektionistiska åsigtter, på hvilka dock denna frågas hela vikt och utgång i sista hand beror.

Det har utaf främmande författare af högt värde blifvit under den strid, som i främmande länder utkämpats mellan protektionism och frihandel, af erfarenheten faktiskt bevisadt, att priset å spanmål och lifsmedel icke i allmänhet äro i jemförelse med varans värde beroende af tullar inom vanliga gränser.

Det är, bland andra, en tysk författare vid namn Kremp, som genom studier i England, Frankrike, Tyskland, Belgien med flera länder under ett fyratiotal af år följt med denna viktiga fråga, och kommit till det resultat, som jag nyss nämnt, men funnit, att det är skördarna och förhållandena på världsmarknaden, som hufvudsakligen inverka, då deremot tullarne, så långt Kremps erfarenhet sträcker sig, ej härvidlag utöfva något som helst inflytande. Det blefve naturligtvis alldeles för vidlyftigt att här närmare redogöra för innehållet af Kremps arbete, men jag har ur detsamma gjort noggranna anteckningar, hvilka hos mig finnas att tillgå för dem af herrarne, som vilja närmare sätta sig in i frågan.

Men jag har ock andra bevis för min sats att måttliga spanmåls-tullar ej fördyra varorna.

När den första spanmålstullen år 1879 åsattes tysk importerad spanmål var den, som bekant, endast 1 mark per 100 kg.

Då uppstodo de tyske frihandlarne och sade, att den skulle fördyra spanmålen och »arbetarnes bröd», som det heter. Har nu erfarenheten bekräftat detta? Nej, frihandlarne hafva blifvit protektioni-

*Ifrågasatt
tull på vissa
slags omalen
spanmål.
(Forts.)*

Ifrågasatt tull på vissa slags omalen spanmål.
(Forts.)

ster, och dessa spanmålstullar ökades ytterligare i maj månad 1885 med 200 procent, så att i stället för 1 mark blef det 3 mark för dessa ifrågavarande slag af spanmål.

Men oaktadt denna betydliga tullförhöjning, har dock, efter hvad det i Preussen visat sig, varans pris ej stigit, utan tvärtom.

Herr Presidenten Wærns sakrika tabeller till hans reservation anhåller jag att få åberopa, för att visa huru dessa förhållanden egt rum. Hans tabeller upptaga, bland annat, medelprisen för råg och hvete i tyska, ryska och danska hamnar under år 1885, och af dem framgår, att oaktadt tullarne från 1 juli samma år betydligt höjdes, spanmålspisen likväl icke stegrades.

Jag har uppgjort en tabell, grundad på uppgifter i dels »Das Deutsche Wirtschafts-jahr 1883» pag. 112 och dels »Statist. Jahrbuch für das Deutsche Reich 1885» pag. 136, på det att de, som bestrida mina satser, sjelfva må kunna erfara sanningen af hvad jag nu haft äran meddela.

Denna tabell är af följande lydelse:

»Medelpris för året å diverse spanmål i Tyska riket. Prisen angifna i Riksmark (=90 öre).»

Per 1,000 kilo.	I grosshandeln förekommande års pris.						Anmärkningar:
	1879	1880	1881	1882	1883	1884	
<i>Hvete:</i> Hamburg	—	215—225	240—250	185—195	185—195	—	Alla här uppräknade sädeslag voro tullfria från och med 1866 till och med 1880, då enligt tulltariffen den 15 Juli 1879, följande införselsafgifter åsattes: per 1,000 kilo hvete, råg, hafre 10 riksmark, korn 5 riksmark. Genom den förändring tulltariffen den 22 Maj 1885 undergick, bestämdes införselstullafgiften per 1,000 kilo: för hvete och råg till 30 riksmark, hafre till 15 riksmark, korn 15 riksmark.
Berlin	197,9	217,8	219,5	204,2	186,1	162,2	
Danzig	196,2	209,8	210,6	196,3	181,4	157,1	
Cöln	215,9	234,0	236,7	226,9	204,4	180,1	
Lindau	236,3	261,2	259,9	241,8	227,7	209,8	
<i>Råg:</i> Hamburg	—	210—225	175—202	138—148	130—150	—	
Berlin	132,8	187,9	195,2	152,3	144,7	143,3	
Danzig	125,7	180,9	188,2	141,4	136,1	138,7	
Cöln	156,5	204,2	216,9	178,1	156,8	153,2	
Lindau	165,0	211,5	219,8	192,2	180,5	182,8	
<i>Korn:</i> Hamburg	—	196—205	195—205	180—190	180—190	—	
Danzig	139,2	158,2	152,4	131,7	132,4	138,5	
Lindau	202,3	211,8	213,3	195,6	187,3	190,4	
Magdeburg	188,7	194,3	187,5	181,2	166,1	176,3	
München	191,1	192,5	191,3	186,7	170,2	177,7	
<i>Hafre:</i> Hamburg	—	150—170	150—170	125—150	130—160	—	
Berlin	126,8	147,9	150,6	132,4	128,1	131,3	
Danzig	121,8	150,5	157,2	125,6	127,0	131,5	
Cöln	142,5	154,9	165,9	155,5	145,9	145,7	
Lindau	148,0	154,5	158,8	165,4	139,7	150,1	

*Ifrågasatt
tull på vissa
slags omalen
spanmål.
(Forts.)*

Deraf visar sig att medelvärdet å de i världsmarknaden förekommande pris på hvete och råg från 1879, d. v. s. det år, då ännu inga tullar funnos på lifsmedel, till och med 1884, i de förnämsta med spanmål handlande stora städerna i Tyskland, Hamburg — der inga tullar finnas på spanmål — inbegripet, utfaller så, att år 1879, det sista år då frihandel egde rum i Tyskland, var medelpriset lägre än 1880, det första år, då tull om en mark per kilo pålades; men efter 1880 steg hvetepriset i allmänhet i alla de stora städerna, hvarefter de åter konsekvent nedgingo. För jmförelsens skull nämner jag nu staden Berlin. Då priset der per 1,000 kilo var 197,9 mark år 1879, steg det under 1880 till 217,8 och 1881 till 219,5, men sjönk sedan under åren 1882—1884, så att priset då utgjorde respektive 204,2, 186,1 samt 162,2. Detsamma förekommer i de öfriga stora spanmålshandlande städerna, så att t. ex. priset i Danzig nedgick från 210,6 år 1881 till 157,1 år 1884 och samtidigt i Cöln från 236,7 till 180,1 och i Lindau från 259,9 till 209,8.

Enahanda är förhållandet med det andra sädeslaget, råg.

Jag skulle kunna anföra ännu många sådana exempel, men de lemnade torde tillfyllest ådagalägga att tullarne ej det ringaste inverkat på spanmålsprisen å dessa orter, och samma förhållande har för öfrigt egt rum i alla spanmålshamnarna rundt kring Östersjön, äfven under pågående sjöfart.

Sålunda kostade den sista September 1877 en svensk tunna hvete 32 kronor 76 öre i Rostock, när den i Köpenhamn endast gälde 24 kronor 76 öre. År 1878 kostade samma mått hvete den sista September i Kiel 23 kronor 14 öre och i Köpenhamn endast 18 kronor 8 öre; i Helsingfors 27 kronor 85 öre, under det priset i Petersburg endast var 19 kronor 72 öre. En svensk tunna råg gälde sista September 1877 i Köpenhamn 25 kronor 62 öre under det den betalades i Stockholm med 15 kronor 75 öre, i Helsingfors med 19 kronor 3 öre och i Riga med 13 kronor 80 öre. Samma var förhållandet med korn, arter och hafre. Äfven här har jag haft till ledning Presidenten Wærns upplysande tabeller. Och af dem synes, att på de ställen, som haft kommunikation med jernvägar eller ångbåtar, eller varit på något afstånd derifrån belägna hafva prisen varit betydligt olika.

Jmförelser öfverflöda i Herr Wærns tabeller, men jag vill ej upptaga Herrarnes tid med att längre uppehålla mig vid dem. Det är likväl några andra förhållanden, som jag ber att här få påpeka. Det är nemligen en jmförelse, äfven den förekommande i Herr Wærns tabeller, om prisskillnaden i medeltal på en kubikfot hvete emellan de Ryska städerna Petersburg och Riga, å ena, samt de tyska städerna Stettin, Rostock, Wismar och Lybeck å den andra sidan, beräknad i svenskt mynt.

År 1876 var denna prisskillnad 4 öre, 1877 44 öre, 1878 28 öre, 1879 18 öre, allt högre uti Tyskland.

Nu kom spanmålstullen i detta land, ej högre än en mark per 100 kilo. Då, mina herrar, är priset å hvete 2 öre *billigare* i de tyska, än de ryska städerna. År 1881 deremot 10 öre, 1882 26 öre, 1883 31 öre, 1884 32 öre och slutligen 1885 46 öre, samtliga *högre* i Tyskland.

När man nu betraktar dessa olika pris, dels från frihandels- och dels från protektionismens synpunkt, så kan väl ingen rättvisligen säga, att det är spannmålstullen, som fördyrat den vara, som importerats från Ryssland och Tyskland.

Ifrågasatt tull på vissa slags omalen spannmål.
(Forts.)

Men ännu märkligare är att af Herr Wærns tabeller se, huruledes prisen föllö i dessa länder under år 1885. Under detta år, det sjette sedan tullarne infördes, gick priset på en kubikfok *hvete*, då tullen i tyska städerna, som bekant, var 89 öre per 100 kilo, eller 18 öre per kubikfot, de sex första månaderna varierande mellan 39 öre (Januari) och 88 öre i Juni allt *högre* i Stettin (Tyskland) än i Riga (Ryssland) och var i medeltal 63 öre; men under de 6 senare månaderna af året 1885, då 1 kubikfok *hvete* i Tyskland erlade 53,8 öre i tull, varierade detta pris uti *Stettin* jemfördt med *Riga* högre i den förra staden, mellan 41 öre (Augusti) och 65 öre (September) eller i medetal 53,33 öre högre i Stettin.

För *råg* var priset under år 1885 de 6 första månader, då tullen var 17 öre per kubikfot, varierande högre i Stettin än i Riga, mellan 26 öre (Januari) och 59 öre (Juni) eller i medeltal 38,7 öre; men när tullen höjdes till 50,5 öre för 1 kubikfot *råg* från den 1 Juli samma år för årets 6 senare månader, varierade detta högre pris i Stettin mot i Riga mellan 39 öre och 47 öre, eller i medeltal 44,7 öre.

Jag har nu rört mig med faktiska bevis. Men från frihandlarnes sida har jag funnit liten eller ingen bevisning, och här anser jag, mine herrar, att endast fakta tala. Huru ställer sig nu denna fråga i Sverige?

År 1855 afskaffades i Sverige spannmålstullar, såsom en provisorisk åtgärd. Denna åtgärd försvarades dermed, att derigenom skulle förminska olägenheterna af de då i allmänhet uppstegrade prisen å lefnadsförnödenheter. För att rätt kunna bedöma denna förutsättning bör man noga undersöka prisförhållandena å nämnda födoämnen *före* och *efter* de tider, då någon betydligare förändring i tulltarifferna derå egt rum. Efterser man de olika fluktuationerna på sätt nyss nämndt är, så befinnes,

att åren 1838—1841, då tullen på *hvete* var 1 krona 25 öre per tunna, varierade medelpriset, enligt markegångstaxorna för hela riket, mellan 18: 16 och 22: 11. Under denna period voro *två* skördar öfver medelmåttan, *en* fullt medelmåttig och *en* knapp. Importen utgjorde i medeltal 7,208 och exporten 1,667 tunnor årligen.

Under efterföljande period eller åren 1842—1848, då tullen på *hvete* var 3 kronor per tunna, varierade samma medelpris mellan 15,26 och 19,68, hvaraf tydligen ses, att oaktadt den högre tullen sjönk priset. Under denna tid hade landet *en* öfver medelmåttig, *en* fullt medelmåttig, *tre* under medelmåttiga, *en* klen och *en* svag skörd. Importen utgjorde i medeltal 10,356 och exporten 13,666 tunnor årligen.

Under derefter följande period eller åren 1849—1857, då tullen på *hvete* var 2,25 per tunna, varierade ofvannämnda medelpris mellan 16,95 och 32,20, hvaraf visar sig att den nedsatta tullen ej bidrog att sänka varupriset. Under denna period hade riket *två* öfver medelmåttiga, *två* fullt medelmåttiga, *en* medelmåttig och *fyra* under medel-

Ifrågasatt tull på vissa slags spanmål. (Forts.) måttiga skördar. Importen af hvete utgjorde 27,542 och exporten 28,284 tunnor årligen i medeltal.

Under derefter följande period, eller åren 1858—1875, då all spanmål fick tullfritt införas, befinnes årliga medelpriset å hvete, enligt markegångstaxorna, hafva vexlat mellan 16,38 och 29,04 per tunna. Under hela denna period hade riket nära god, 2 mer än öfver medelmåttan, 2 öfver medelmåttan, 3 fullt medelmåttiga, 1 mer än medelmåttig, 4 medelmåttiga, 3 nära medelmåttiga, 1 under medelmåttig och 1 knappt under medelmåttig skörd. Importen var 134,001 och exporten 68,656 tunnor i medeltal årligen.

Häraf synes, att under den tid en tull af mellan 3 kronor och 2 kronor 25 öre var åsatt tunnan hvete, öfversteg exporten vanligen importen af nämnda vara; men så snart tullen borttogs, har ett motsatt förhållande egt rum. Men ännu märkligare är, att under perioden åren 1842—1848, då tullen var 3 kronor, kostade i medeltal hvete tunnan årligen kr. 17:69; under perioden 1849—1857, då tullen var kr. 2:25, var samma årliga medelpris kr. 22:86; och under perioden 1858—1875, när ingen tull å spanmål här fans, var nämnda årliga medelpris kr. 26:47 Således skulle, om tullen hade något inflytande på medelpriset, detta vara: att ju *högre* tullafgiften varit, desto billigare har varan visat sig vara för konsumenterna.

Liknande är förhållandet mellan *vågens* medelpris i Sverige jemfördt med tullafgifterna derå, men att här redovisa därför tillåter ej tiden. Jag hänvisar till min motion N:o 6 vid 1880 års riksdag, pag. 13—14, der denna utredning förekommer.

Det är faktiskt bevisadt, att spanmålstullar icke bidraga till att öka varupriset, men de hafva deremot det väsentliga goda till följd, som är obestridt, att när tull på varan förefinnes, så exporteras mera, än som importerats, och när varan är tullfri, är förhållandet motsatt, då importerats mera, än som exporteras. Och denna företeelse är icke ensamt gällande för Sverige. Det har skrifvits så mycket rörande spanmålstullarne från frihandelsvännernas och protektionisternas håll, men både i Tyskland och Frankrike och öfver allt har det visat sig som ett faktum, att der en skäligh och rättvis tull blifvit lagd på en vara, som producerades i landet, så har exporten blifvit större än importen, och der motsatsen egt rum, så har importen i betydlig grad öfverstigit exporten.

Jag kan icke se annat, än att denna fråga bör behandlas med afseende å spanmålen och dess förhållande till tull eller tullfrihet, med afseende på mjölet och hufvudsakligen med afseende på brödet, ty, mine herrar, man måste vara bra litet bevandrad i dessa frågor, om man kan tro eller rättare bjuda till att bevisa — ty tro kan man göra på hvad som helst — att en måttlig tull på spanmål medför den effekten, att i samma mån, som den är högre, så väl mjölet som brödet för konsumenterna skall stiga i pris. Detta är fullkomligt falskt, hvilket har blifvit så faktiskt bevisadt i alla länder, att det förvånar mig, att herrar frihandlare icke åtminstone bjuda till att gendrifva denna mening, som är bekräftad af erfarenhetens vittnesbörd. Jag har likaledes behandlat denna fråga i min motion N:o 6 vid 1880

års riksdag och vill ur densamma endast anföra ett par exempel, för att icke trötta Kammarerna allt för mycket.

År 1854, då spanmålen kostade 22 kronor 57 öre per hvetetunna, gälde mjölet 2:73 per lispund. År 1866, då hvetetunnan kostade 20:41, gälde hvetemjålet 2:32 per lispund. Således var proportionen mellan mjölpriset och spanmålpriset icke densamma. År 1856, då hvetetunnan kostade 32:20, gälde hvetemjålet 3:25 per lispund. År 1867, då hvetetunnan kostade 29:04, gälde hvetemjålet 3:57 pr lispund, således, sjelfva spanmålen var kronor 3:16 billigare år 1867 än 1856, men mjölpriset var deremot 1856, då det borde hafva varit dyrast, som sagdt 3:25, och 1867, då det i följd af det lägre spanmålpriset borde hafva varit billigare, kronor 3:57 per lispund. Samma är förhållandet med råg och öfrige spanmålsslag. Nyligen har i en tidskrift rörande spanmålstullarne och deras inverkan på mjölpriset och brödpriset gjorts en undersökning, omfattande medelpriset i staden Worms för 100 kilogram hvete. Enligt denna undersökning betalades år 1878 för säd 16:35 riksmark, för mjöl 31:80 riksmark och för bröd 26:33 riksmark; år 1879 för säden endast 15:68 riksmark och för mjöl 27:17 riksmark samt för bröd 26 riksmark. Således var mjölet det senare året 4:23 riksmark billigare än det förra, men brödet endast 33 pfennige billigare. År 1880, det första halfåret, stod säden till 20 riksmark, mjölet till 28:60 riksmark, men brödet till 26:30 riksmark. År 1880, i oktober, då säden gälde 21 riksmark och mjölet 29 riksmark, var brödpriset endast 27 riksmark. Om man med dessa siffror för ögonen gör en beräkning öfver den relation, som säden, mjölet och brödet hafva till hvarandra, så skall man finna, hvad de som sysselsatt sig med dessa ämnen funnit sedan lång tid tillbaka, att dessa saker hafva nästan ingen relation till hvarandra. Jag skulle kunna från mitt håll använda detta vapen mot frihandlarne, men jag vill icke göra det. Det är helt andra grunder och orsaker, hvilka ligga djupare, som inverka på dessa saker. Det hade lönat mödan för myndigheterna i Sverige att, innan de så ifrigt tagit parti för den ena sidan, den frihandelsvänliga, de gjort sig underrättade, med de goda medel, som finnas för dem att tillhandagå, genom primära uppgifters insamlande, huru dessa frågor förhölo sig, om deras inbördes relation. Det vore också mycket origtigt att säga, att derföre att tullen är fri hafva spanmåls-, mjöl- och brödpriset stigit. De hafva helt enkelt icke någon relation med hvarandra. Men derföre vill jag blott, att frihandlarne skola medgifva, att tullen icke kommer att inverka på spanmålpriset, ej heller på mjölpriset, och än mindre på brödpriset.

Hvad nu *brödpriset* beträffar, så är det en fråga som har på folk-möten och vid arbetaredemonstrationer samt af riksdagsmän i Kammarerna blifvit på rak arm behandlad. Man har ganska hastigt förklaradt, att tull på spanmål blir en svälttull, kommer att öka priset för de stackars fattiga arbetarne, och dylika vackra fraser, som man mot oss utslungat. Hafva dessa frihandlare gjort sig reda hvarför? Jag har i dag med uppmärksamhet följt deras yttranden, och ingen af dem har bjudit till, att med det minsta ord bevisa denna så ödesliga och farliga sats. Orsaken är troligtvis den, att de sakna bevis derför. Att brödpriset icke påverkas hvarken af spanmåls- eller mjölpriset, det är genom fak-

*Ifrågasatt
tull på vissa
slags omalen
spanmål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tull på vissa
slags omalen
spanmål.
(Forts.)*

tiska undersökningar icke en, utan hundratals gånger tillfullo bevisadt. Jag skall bedja att i det fallet få läsa upp, hvad jag här har antecknat, ty det är omöjligt för mig att behålla alla siffror i minnet.

Om prisen å spanmål redan i grosshandeln äro till den grad olika, som nyss ofvan blifvit antydt, så afvika de uti detaljhandeln ännu mera från hvarandra. En tull af mellan 2:50 å 3 kronor på en tunna råg eller hvete kan ej hafva något inflytande på de stora prisdifferenser, som förekomma på spanmåls och ännu mera på *bröd*, olika orter emellan, eller till och med olika bodar emellan inom samma stad, och den inhemska täflan lärer nog draga försorg derom, att en förhöjning eller införande af tullafgift ej begagnas såsom *förevändning* till en prisförhöjning i detaljhandeln.

En medlem af tyska parlamentet påvisade under striderna derstädes år 1879, då tull lades på lifsmedel, följande:

Af 80 skålpund råg erhållas 63 skålpund mjöl (kliet oberäknadt) och af detta mjöl fås omkring 90 skålpund färskt bakadt bröd. Om nu 100 kilo (= 235 skålpund) råg förtullas med 2 kronor, blir detta en tull å rågmjölet (kliet oberäknadt) af 1,08 öre per skålpund; och då man vanligen af de 63 skålpunden rågmjöl erhåller 90 skålpund färskt bakadt bröd, gör denna tullafgift endast 0,75, d. v. s. $\frac{3}{4}$ öre per hvarje skålpund färskt bröd af rågsikt, som i detaljhandeln varierar i pris mellan 18 och 20 öre.

Det finnes till och med städer, och Stockholm hör äfven dit, der variationen olika bröd emellan är 15, 20 å 30 öre på samma slags bröd och samma vikt, ja, till och med uppgår ända till 50 procent.

Ännu mindre än på spanmålens och på mjölets pris kan en tull inom vanliga gränser å dessa rudimaterier hafva någon inverkan på *brödets* pris för konsumenterna. Att påstå motsatsen vore så mycket orimligare som de fluktuationer, dessa senare eller *brödprisen* undergå, äro så betydliga, att de svårigen kunna inverkas af dylika tullsats. Några exempel må här anföras:

Den 1 Februari 1879 kostade i staden Weimar 1,000 kilo *hvete* 165 å 176 mark, eller i medeltal 170 mark; *råg* 134 å 146 mark eller i medeltal 140 mark. 500 gram = 1 skålpund tysk vikt eller 1,176 svenskt skålpund hvete kostade således i medeltal 8,50 pfennige och 500 gram = 1 skålpund råg 7 pfennige. Enligt en på embetets vägnar af polismyndigheten i Weimar den 2 Februari 1879 hos 52 bagare i nämnda stad företagen undersökning kostade 1 skålpund vanligt hvetebröd mellan 15 och 33 pfennige, och lika vikt s. k. semla mellan 26 och 62 pfennige. — För vanligt rågbröd var det lägsta priset 10 och det högsta 17 pfennige. Prisskilnaden på samma slags bröd och af lika vikt, utgjorde hos olika bagare i Hamburg ända till 31 procent, i Berlin ända till 58 procent. Besinnar man att af 100 skålpund mjöl erhållas omkring 120 skålpund bröd, så synes af dessa tyska exempel att priset å hvete, ända tills detta förekommer i form af *bröd*, undergår en fördyring af från 100 ända till 300 procent.

Vidare må här, såsom karakteristiskt för denna fråga bemärkes, att stora bagerier i Tyskland vid bestämmandet af priset å deras bröd, alldeles icke bruka taga i betraktande prisförändringar af mindre än 6 mark (5 kronor 40 öre) per 100 kilo mjöl, hvaraf låter sig förklara, att,

sedan mäldtullen i Tyskland afskaffades, hvilken utgjorde 2 mark per centner hvete (omkring 4 mark per kilo) och en mark per 100 kilo råg, sedan *Ifrågasatt tull på vissa slags omalen spanndl. (Forts.)* brödet af denna anledning icke blef billigare.

Här i hufvudstaden gjordes på hösten 1880 af handelskemisten Cronqvist åtskilliga intressanta undersökningar rörande brödets beskaffenhet och varierande pris. Af dessa undersökningar ådagalades bland annat:

att vid undersökning ifrån 7 olika bagare af rågbröd, bakadt af mer eller mindre siktadt mjöl med surjäsning (s. k. ankarstock), varierade priset på ett skålpund mellan 9,9 och 11,8 öre, således med 19 procent;

att vid undersökning af rågbröd från 5 olika bagare, af mer eller mindre siktadt mjöl, s. k. sötsura limpor, varierade priset på ett skålpund dylikt bröd mellan 14,1 och 15,9 öre, således med 12 procent;

att vid undersökning af bullar af finaste siktade rågmjöl, *ej* sura eller sötsura, från 4 olika bagare, varierade priset å 1 skålpund dylikt bröd mellan 15,1 och 18,2 öre, således med 29 procent;

att vid undersökning af hårdt rågbröd (spisbröd) från 32 olika bagare, af sammanmalet rågmål, befans priset variera mellan 11,58 och 12,48 öre per 1 skålpund. Vattenhalten varierade mellan 8,40 och 11,40 procent; klimängden varierade mellan 17,60 och 27,95 procent;

att vid undersökning af hvetebröd, s. k. franska bröd, från 26 olika bagare, varierade priset å 1 skålpund dylikt bröd mellan 12,6 och 17,4 öre, således med 38 procent;

att vid undersökning af hvetebröd, s. k. smörbröd eller kungsbröd från 25 olika bagare, varierade priset å 1 skålpund dylikt bröd mellan 21,5 och 27,2 öre, således med 26 procent.

De fuktighetsbestämmelser, som vid dessa undersökningar utfördes å ett antal s. k. franska bröd, visade att mängden *vatten* varierade högst betydligt uti dessa brödslag eller från 24 till 34 procent, samt att *fetthalten*, som hos kungsbröden borde utgöra en *ej* obetydlig del af sådant bröds värde, var, enligt prof från 9 olika bagare, varierande mellan 2,1 och 5,3 procent.

Åren 1883 och 1884 lät Stockholms helsovårdsnämnd företaga nya undersökningar öfver *brödet* i hufvudstaden, derom en redogörelse finnes tryckt såsom bilaga N:o 2 till 1885 års berättelse af helsovårdsnämnden. Deraf synes beträffande:

spisbröd (torrt), att detta bröd innehåller af det föga närande kliet mellan 10 och 49 procent, och kostar ett lispund dylikt bröd, i olika bagarebodas, från 2 ända till 3 kronor. För närvarande kostar i detaljhandeln ett lispund sammanmalet rågmjöl 1,10 (per tunna) och 1,25 för ett enda lispund;

sura limpor, på 13 prof från olika hufvudstadens bagare, varierade priset för 1 kilo mellan 16 och 29,6 öre och vattenhalten varierade mellan 35,5 och 42,4 procent. Efter beräkning af 8,5 kilogram per lispund, skulle medelpriset å denna brödsort per lispund blifva 1,70 å 2,13 eller per skålpund 8,50 å 10,06 öre. Rågsikten, deraf detta bröd beredes, fås nu i minut för 1,75 och säckvis för 1,55 per lispund;

3 öres mjuka rågkakor, som äro en grof brödsort, kosta per lispund omkring 1,20. Detta bröd innehåller omkring 40 procent vatten. Hit hörande mjöl kostar i minuthandel 1,10.

Ifrågasatt
tull på vissa
slags omalen
spanmål.
(Forts.)

Det är dyrt att vara fattig, säger Göteborgs Nyheter och berättar derpå, hurusom handlandena i Göteborgs utkanter uppskörtat sina mestadels af arbetare bestående kunder. Se här en priskurant, som vi (säger tidningen) hemtat vid minutköp i förstaden Majorna, och för jmförelses skull hafva vi äfven upptagit samma varors och samma kvantitets pris inne i sjelfva staden.

	I Majorna.	I Staden.
Hvetemjöl	lispund 2: 40	2: 00
socker	skålpund 0: 40	0: 33
Ost (skumost, bättre finnes ej).....	„ 0: 50	0: 30
Kaffe (dåligt).....	„ 0: 80	0: 60
Fläsk	„ 0: 40	0: 33
Salt, 2:a	kanna 0: 25	0: 12
Ägg (vid ett tillfälle)	tjog 1: 50	1: 00
Sirap	skålpund 0: 25	0: 20
Ljus (sämsta vara)	„ 0: 72	0: 50

Brödet är af sämre kvantitet, men lika dyrt, oaktadt handlandena vid köp från småbagarne erhålla för 25 öre i påbröd, då de köpa »parti» för 1 krona.

Sill (färsk) är hos månglarne å Stigbergstorget dubbelt så dyr som hos månglare å Fisktorget.

Inlagd skarpsill (mycket dålig vara) säljes såsom varande anjovis för 50 öre per burk.

För att skipa rättvisa mot de mindre bemedlade klasserna hvad deras bröduppköp angår, och skydda dem mot prejerier, synes riktigast vara att *allt* deras bröd måste säljas efter *vigt* och att månatliga taxor upprättades öfver *priset* å detta bröd.

På det viset skulle en mycket bättre och säkrare kontroll åstadkommas för det fattiga folkets bästa, och deras välstånd skulle derigenom ytterligare befordras, då besparingen för dem blefve större.

En annan lika vigtig fråga, som den hvilken jag nyss afhandlat, nemligen att tullen i allmänhet icke fördyrar brödpriset för konsumenterna, är den, rörande *hvem som egentligen får betala tullen på importerade varor*. Frihandlarne säga, att det är den, som importerar varan, således den, till hvilken varan kommer; men erfarenheten visar, att så icke är förhållandet, utan att tullen får betalas af den, hvilken afsänder varan. Jag har rörande denna fråga äfven förut yttrat mig och med fakta visat, huru saken förhåller sig, och jag vill här endast påvisa ett exempel, som jag har hemtat ur en officiel journal, hvilken utgifves på det preusiska civildepartementets ansvar och kallas Deutsches Handelsarchiv. Jag vill rekommendera den till begrundande för hvem som helst, som vill taga en närmare del af denna sak. Jag har derur gjort ett sammandrag, som innehåller alla de väsentliga förhållanden, hvilka kunna faktiskt bevisa, att icke det land, dit en vara importeras får betala tullen, utan att den förlusten stannar på det land, som exporterar varan.

Rörande införande af slagtboskap och färskt kött från Italien inuti sydöstra Frankrike, äfvensom rörande köttprisen före och efter

höjningen af de franska kreatursinförseltullarne förekomma följande högst intressanta praktiska upplysningar:

*Ifrågasatt
tull på vissa
slags omalen
spannmål.
(Forts.)*

Den ringa utvecklingen af kreatursafveln i Frankrikes sydöstra departement, nödvändiggör en betydlig import af slagtkreatur från utlandet. De betydligaste kreatursmarknaderna hållas i *Nizza* och *Les Arcs*. Ensamt för *Nizza* infördes under året 1884: 9,444 oxar, 1,074 kor, 7,963 kalvar, 21,159 hammel, 5,581 får, 1,402 getter, 218 lamm och 883 svin, hvilka hade sammanlagdt ett handelsvärde af 7,500,000 francs. Den slagtboskap, som förekommer på dessa två marknader, utgöres endast till en ringare del af franska kreatur; hufvudkontingenten deraf kommer från närliggande norditalienska provinser, företrädesvis från *Piemont*.

Under de 5 åren 1880—1884 har sålunda ifrågavarande import till Frankrike af slagtkreatur och färskt kött i medeltal årligen stigit till värde af 15,240,000 francs och betingat en införsel före senaste förhöjning i införselstullen af 1,226,000 francs. Sedan den 1 April 1885 har en tullförhöjning å fransk sida inträdt på följande sätt:

	Enl. tullafgift »före» den 1 April 1885.	Enl. tullafgift »efter» den 1 April 1885.
En ox	15 francs	25 francs
En ko	8	12
En kalf	1: 50 "	4 "
Ett får	2 "	3 "
Ett lamm	0: 50 "	1 "
Ett svin	3 "	3 "
100 kilo färskt kött	6: 60 "	7 "
100 " salt	8: 10 "	8: 50 "

Med hänsyn till dessa tullafgifters delvis ganska betydliga förhöjning i den franska tulltaxan kan det ej sakna intresse att erfara huru kreaturs- och köttprisen å de ofvannämnda marknaderna förhålla sig före och efter nämnda tullafgifts förhöjning.

*Lifrågasatt
tull på vissa
slags omäten
spannål.
(Forts.)*

Boskapsslag.	Lefvande vigt.			Färskt slagadt kött i grosshandeln.		
	1884	1885	1885	1884	1885	1885
	Francs.	Januari till Juli. Francs.	April till Juli, det vill säga efter tullförhöj- ningen. Francs.	Francs.	Januari till Juli. Francs.	April till Juli, det vill säga efter tullförhöj- ning. Francs.
Oxar..... kilo	0,80 à 0,90	0,80 à 0,85	0,80 à 0,85	1,55 à 1,70	1,50 à 1,65	1,50 à 1,65
Kor	0,60 à 0,70	0,55 à 0,60	0,55 à 0,65	1,35 à 1,40	1,10 à 1,40	1,10 à 1,25
Kalfvar	1,10 à 1,15	1,00 à 1,10	1,00 à 1,10	1,55 à 1,65	1,50 à 1,60	1,50 à 1,60
Får	0,80 à 0,90	0,65 à 0,85	0,65 à 0,80	1,45 à 1,60	1,35 à 1,50	1,30 à 1,50
Lamm	0,85 à 0,90	0,70 à 0,85	0,70 à 0,85	1,45 à 1,50	1,50 à 1,60	1,45 à 1,60
Svin	0,90 à 0,95	0,80 à 0,90	—	1,35 à 1,40	1,30 à 1,40	—

Förestående på för hvarje vecka gjorda anteckningar grundade prislista visar att förhöjningen uti kreaturstullarne härstädes ingalunda medfört en stegring i köttprisen. Snarare hafva dessa pris, under de fyra månaderna April till Juli 1885, som omedelbart efterföljde tullförhöjningen, något sänkt sig. Tullförhöjningen har således blifvit betald af de *ulländska leverantörerna*, hvilket utgör en förminskning i dessa senares konkurrensförmåga, på samma gång det blir en premie till fördel och uppmuntran för de franska djuruppfödarna, och detta utan att derigenom på något sätt de franska köttkonsumenternas intressen lida eller beröras.

*Ifrågasatt
tull på vissa
slags omalen
spannål.
(Forts.)*

Tro herrarne att, om det vore sant, hvad som påstås, att tull, lagd på en vara, skulle betalas af det importerande landet, tro herrarne, att då så stora svårigheter skulle ega rum vid handelstraktaters uppgörande olika länder emellan!

Det är ju faktiskt bevisadt genom mångfaldiga artiklar i tidningar och tidskrifter, att det så kallade »*kamptullsystemet*», som är accepterad i åtskilliga länder, har uppstått just därför, att man sålunda velat tvinga de länder, som velat ålägga främmande länders produkter vid import en större eller lägre tull, att icke öka den öfver höfvan.

Rysslands åtgärd för några år sedan att tvinga främmande importörer att betala tullen i guld i stället för, såsom förut, i sedlar väckte en ofantlig uppståndelse i Preussen, just derföre att dess varuafsändare fingo betala denna högst betydliga ökning. I Frankrike har nyligen varit fråga om att förändra tullagstiftningen i besittningarne Tonkin och Kina, der hittills ingen förmån lemnat franska importvaror framför andra länders, och en deputation har till regeringen framfört importörernas önskan, att detta förhållande, som skadade den franska industrien, måtte för dessa besittningar blifva upphäfdt, så att de skulle hafva företrädesrätt till varuinförsel framför alla andra länder. Det är äfven bekant, att när Österrike ville upprätta ett handelsfördrag med Frankrike, och Frankrike, såsom vi veta, ökade sin tull på spanmål och kreatur, så gaf det anledning till vidlyftiga och ödesdigra förhandlingar mellan de båda länderna, och i Österrike hade alla, som skickade varor på Frankrike, räknat ut, att det var nästan omöjligt att skicka dit några varor just därför, att dessa importtullar skulle af dem betalas. Det är flera exempel att förtiga, ty jag finner, att herrarne äro otåliga, men säkert är, att om man vill undersöka de faktiska förhållandena, så visar det sig alldeles oförtydligt, att tullen betalas, icke af det land, som får varan sig tillsänd, utan af det land, som ditskickar varan.

Vidare är det två viktiga frågor, som jag ber att något få vidröra, innan jag slutar mitt anförande. De röra två stora kulturländer. Det ena har, säger man, adopterat frihandelssystemet, det andra skyddstullssystemet. Man säger, att England är frihandels stamort på jorden, men jag tror, att de, som framhålla detta lands frihandelsåsigter, satta i praktik, mycket bedraga sig i fråga om det verkliga förhållandet i detta land.

Jag vill endast antyda några slående bevis på motsatsen.

Såsom känt är, utgjorde Storbritanniens samtliga inkomster åren 1883—1884 87,250,000 pund sterling.

*Ifrågasatt
tull på vissa
slags omalen
spanmål.
(Forts.)*

Deraf lemnade tullen 19,701,000 pund sterling och accisskatten 27,897,750 pund sterling. Således: af samtliga Englands inkomster betalade tullen och accisen, hvilken sistnämnda är enahanda med tullen, fastän den utgår under andra förhållanden, ungefär halfva beloppet. Man säger, att tullen är så obetydlig i England. Ja, det är också ett misstag. Den är lagd på tobak med 9,088,436 pund sterling, på sprit med 4,223,861 pund sterling, på te med 4,268,734 pund sterling, på vin med 1,268,842 pund sterling, på kaffe med 199,597 pund sterling och på russin med 500,000 pund sterling. Summan utgör, som sagdt, 19,701,000 pund sterling. Men accisen, som betalas när födoämnen och andra varor införas i städerna, är lagd, icke endast på lifsförnödenheter, utan på de rikes njutningsmedel. England har i detta hänseende hunnit, hvad vi förgäfvades eftersträfvat och icke kunna uppnå, så länge våra handelstraktater existera, nemligen att beskatta de rikes lyx och öfverflöd, accisen är lagd på sprit med 14,888,419 pund sterling, på malt med 8,657,141 pund sterling, på cikoria med 1,735 pund sterling, och på kaffe med 5,673 pund sterling. Dessutom utgår den såsom utskänningsskatt med 42,975 pund sterling, ölbryggeriskatt med 189,505 pund sterling, vinhandelsskatt med 1,619,008 pund sterling, restauratörsskatt med 70,703 pund sterling, tobakshandelsskatt med 85,713 pund sterling, vagnsskatt med 564,589 pund sterling, vapensskatt med 80,772 pund sterling, skatt på öfverfödiga hundar med 336,665 pund sterling, samt jernvägsbiljettskatt med 747,700 pund sterling. Hela accisskatten uppgår, som sagdt, till 7,897,750 pund sterling. Man säger, att det är endast få artiklar, som i Englands tulltaxa äro åsatta tull, och nämner då kaffe och några galanterivaror. Detta är icke öfverensstämmande med det verkliga förhållandet. Jag har gjort mig mödan att efterse, hvilka varor, som enligt den engelska tulltaxan träffas af tullbeskattning. I denna taxa äro många varor satta i grupper under ett namn, hvilka deremot i Sveriges tulltaxa äro satta bredvid hvarandra under särskilda benämningar. Sålunda har Englands tulltaxa endast 25 artiklar, som äro belagda med tull, men om man räknar ut, hvad dessa grupper motsvara i den svenska tulltaxan, så finner man, att de motsvara 53 artiklar. Men detta är icke ännu nog betecknande för systemet. Som bekant är, innefattade det britiska väldet år 1881 en befolkning af 35,241,000 i moderlandet, men i kolonierna utgjorde befolkningen 269,500,000. Det är endast moderlandet, som lider under de tull- och accisförhållanden, för hvilka jag nu haft äran redogöra. Men huru förhåller det sig då med de britiska kolonierna? Få af herrarne torde hafva gjort sig mödan att undersöka detta förhållande. Jag har här en offentlig edition af alla länders tulltaxor, utgifven på den preussiska statens bekostnad, och deraf visa sig några förhållanden, som jag tror skola slå hvar och en med förvåning. Efterföljande tabell lemnar upplysning om tullförhållandena i de engelska kolonierna.

Tulltaxan för:

belägger med tullafgift:

- (22) 1. Ostindien: dels efter vigt eller stycke eller mått, dels efter värde 5 à 10 procent, 21 artiklar.

Tulltaxan för:	belägger med tullafgift:	<i>Ifrågasatt tull på vissa slags omalen spanmål. (Forts.)</i>
(28) 2. Kapkolonien: dels efter vikt eller stycke eller mått, dels efter värde 5 procent	68 dito	
(41) 3. Barbados: dels efter vikt eller stycke eller mått, dels efter värde 3, 15 à 21 procent.....	54 dito	
Deribland kreatur, bröd, ljus, smör, ost, spanmål, fiskvaror, mjöl, ister, kött, ris, spritvaror, vin, socker, the, kaffe.		
(43) 4. Canada: dels efter vikt, mått eller styck, dels efter värde 5, 10, 15, 20, 30, 35 procent. Deribland: åkerbruksredskap, kreatur, spanmål, mjöl, smör, ljus, kläder, kaffe, kakao, bomullsvaror, fiskvaror, frukt, jernvaror, lädervaror, kött, salt, spritvaror, vin, socker, the, tobak, yllevaror.....	inalles 496 med tull belagda och 276 tullfria artiklar.	
(54) 5. Honduras: efter vikt, stycke eller mått. Deribland: boskap, kakao, kaffe, maskiner, malt, spritvaror, socker, the, tobak, vin, m. m. d.....	21 tullbelagda artiklar 12 tullfria dito.	
(55) 6. Jamaika: inga värdetullar; endast efter vikt, mått eller stycke. Deribland: spanmål, kreatur, kött, bröd, ljus, smör, ost, kaffe, kakao, fiskvaror, mjöl, fläsk, åkerredskap, ris, salt, spritvaror.....	66 tullbelagda och 54 tullfria artiklar.	
(57) 7. Newfoundland: dels efter värde 5, 8, 12 à 13 procent, och dels efter mått, vikt eller stycke. Deribland: kreatur, smör, bröd, kött, kakao, kaffe, mjöl, ost, fiskvaror, fläsk, salt, spritvaror, socker, tobak, the, vin, kläder.....	70 tullbelagda artiklar 31 tullfria dito.	
(61) 8. Trinidad: dels efter värde 3 ¹ / ₂ à 10 procent och dels efter mått, vikt eller stycke. Deribland: bröd, smör, ost, spanmål, ylle-, bomulls- och linnevaror, metallvaror, boskap, spritvaror, vin, ris, the, tobak.....	49 tullbelagda varu grupper ingatullfria varor.	
(62) 9. Turks- och Caicos öarne: fåtalet efter värde 10 à 15 procent, merendels efter stycke, mått eller vikt. Deribland: bo-		

<i>Ifrågasatt tull på vissa slags omalen spanmål.</i> (Forts.)	Tulltaxan för:	belägger med tullafgift:
	skap, kött, fläsk, ost, smör, fiskvaror, spanmål, mjöl, ris, spritvaror, vin, socker, the, tobak, kakao, kaffe.....	58 tullbelagda artiklar 42 tullfria dito.
(65)	10. Nya Seeland: dels efter värde 15 à 25 procent, dels efter stycke, mått eller vigt. Deribland: skodon, ljus, choklad, kaffe, mjöl, fiskvaror, spanmål, fläsk, jernvaror, kött, ris, spritvaror, socker, the, tobak, vin	270 tullbelagda artiklar 173 tullfria dito.
(66)	11. Nya Sydwaless: endast efter vigt, mått eller stycke. Deribland: öl, ljus, rågmjöl, ost, ris, kakao, kaffe, jernvaror, malt, spritvaror, socker, tobak, vin	36 tullbelagda artiklar
(67)	12. Queensland: efter värde 5 procent, efter vigt, mått eller stycke. Deribland: spritvaror, vin, öl, tobak, mjöl, fläsk, fiskvaror, kaffe, the, socker, ris, potatis, kli, hö, spanmål	40 tullbelagda artiklar 36 tullfria dito.
(68)	13. Sydaustralien: dels efter värde 5 à 10 procent, dels efter vigt, mått eller stycke. Deribland: ljus, fisk, kött, kli, fläsk, ost, kaffe, kakao, the, jernvaror, malt, potatis, hafssalt, spritdrycker, socker, ris, tobak, vin, trävaror, maskiner.....	122 tullbelagda artiklar 107 tullfria dito.
(69)	14. Tasmanien: endast efter vigt, mått eller stycke. Deribland: kött, fläsk, smör, ost, ljus, tobak, kaffe, kakao, malt, ris, spritvaror, vin, socker, the, väfnader alla slag, skodon, jernvaror.....	121 tullbelagda artiklar 156 tullfria dito.
(70)	15. Victoria: tullen beräknad dels efter värdet 7, 10, 15, 20 à 25 procent, dels efter vigt, mått eller stycke. Deribland: fläsk, smör, ljus, ost, skodon, vagnar, tobak, kaffe, kakao, spanmål, mjöl, bœskap, ris, potatis, hafssalt, spritvaror,	

Tulltaxan för:	belägger med tullavgift	<i>Ifrågasatt tull på vissa slags omalen spannål. (Forts.)</i>
socker, the, vin, kläder, maskiner, metallvaror	371 tullbelagda artik lareller varugrup per	
	20 tullfria dito dito	
71 16. Vest-australien: tullen beräknad såväl efter värde 5 à 10 procent som efter vigt, mått eller stycke. Deribland: fläsk, kli, smör, ljus, ost, tobak, kaffe, span mål, hö, malt, jernvaror, potatis, ris, hafssalt, spritvaror, socker, the, vin, kött, jern, maskiner	121 tullbelagda artik lar och varugrup per	
	20 tullfria dito dito.	

Det är sålunda inga kolonier, som icke äro ytterst protektionistiska och som icke hafva tull på alla nödvändighetsvaror. Kan man kalla detta frihandel, så förstår jag icke hvad dermed menas. Den, som gifvit akt på frihandels gång i England, måste medgifva, att detta praktiska, förståndiga folk har begagnat frihandeln, der den har gynnat dess ekonomiska och industriella intressen, men den ideella frihandeln, som man svärmar för här i landet, den hafva engelsmännen icke tillämpat, utan förvisat till länder, dit de exporterat sina varor. Bästa beviset för att England icke tror på frihandeln, är, att alla dess kolonier hafva fått sina olika, men dock betydliga lifsmedelstullar. Således bör man noga se sig före och studera förhållandena, innan mau säger, att Storbritannien är frihetens stamort på jorden, ty så är alls icke förhållandet, såsom jag haft äran att visa.

Slutligen ber jag få nämna, att man har klandrat *Tyskland*, emedan tyskarne slagit in på protektionistisk väg allt sedan 1879, hvilken sträfvan har ytterligare ökats, med afseende på tullförhöjning, genom det sista tulltaxebeslutet, som herrarne känna, af år 1885. Man har sagt, att folkets ekonomiska tillstånd derigenom har försämrats, och man har framhållit, att lifsmedlen ökats i pris samt industri och näringar gått tillbaka. Detta är fraser, som herrar frihandlare icke kunna bevisa, ty de öfverensstämma *icke* med verkliga förhållandet. Jag skall med officiella siffror ur den tyska statistiska årsredogörelsen för år 1885 *) visa, att alla dessa påståenden äro, helt enkelt, icke öfverensstämmande med det verkliga förhållandet. Jag har valt de år, som ligga närmast före och efter den första protektionistiska tulltaxan i Tyskland, hvilken utfärdades år 1879 och för de allra flesta artiklar blef gällande från och med den 1 Januari 1880; således frihandelsåren 1875—1879 och de protektionistiska åren 1880—1883. Huru har nu denna undersökning slagit ut? Samtliga varor, som importerats till Tyskland, obekräknadt ädla metaller och klingande mynt, uppgingo år 1875 i värde till 3,573 millioner riksmark, och år 1879, som var det sista frihan-

*) Statistisches Jahrbuch für das Deutsche Reich 1885.

Ifrågasatt
tull på vissa
slags omalen
spanmål.
(Forts.)

delsåret, till 3,888 millioner riksmark. Kom så det förändrade tullsystemet i Tyskland, tillämpadt från och med den 1 Januari 1880. Hvad blef då följden? Jo, hela importen till Tyskland gick då ned, det första året till 2,859 millioner riksmark. Här hade således den tyska riksdagens välbetänkta beslut att gynna och skydda sina näringar haft den effekten, redan det första året, att importen var minskad med mer än *en milliard* riksmark. Det talar mer, än alla de strödda uppgifter, som herrar frihandlare behaga duka upp för oss. År 1883 hade importen visserligen åter stigit till 3,290 millioner riksmark och var således betydligt högre än 1880, men ändå omkring 600 millioner riksmark lägre än 1879. Vi böra dock äfven jämföra importen med exporten. Hvad säga då de officiella exportuppgifterna för det Tyska riket? De säga, att 1875 uppgick exporten i värde till 2,491 millioner riksmark, och 1879, det sista frihandelsåret, till 2,774 millioner riksmark. Således hade den redan höjt sig med omkring 280 millioner riksmark, men genom den nya tulltaxans etablerande ökades exporten till 2,892 millioner riksmark, således ungefär 120 millioner riksmark, jämfördt med nästföregående år; och år 1883 hade den ökats ända till 3,269 millioner riksmark. Jämföra vi nu de två perioderna, tullfrihetens och tullskyddets, i Tyskland under dessa år, så se vi, att 1875 kunde exporten icke betäcka importen, utan understeg densamma med omkring 1,080 millioner riksmark och 1879, det sista frihandelsåret, understeg exporten importen med omkring 1 milliard ett hundra millioner riksmark. Men det första tullskyddsåret hade redan exporten öfverskridit importen, väl icke mycket, men dock med ungefär 40 millioner riksmark, då det den föregående tiden hade varit en balans till Tysklands nackdel af elfva hundra millioner riksmark. År 1883 gingo export och import hvarandra så nära, att de endast skilde sig med omkring 20 millioner riksmark, hvarmed importen öfversteg exporten. Men nu kommer jag till det viktigaste. Erfarenheten visar i stort, hvad näringarne i Tyskland hafva vunnit genom tullskyddssystemet. Hvad jag nu kommer att anföra, är icke siffror, gripna ur luften, utan hvar och en kan i Statistisches Jahrbuch für das Deutsche Reich 1885, pag. 69—78, återfinna de siffror jag här antecknat i en af mig uppgjord tabell, så lydande:

	I m p o r t e n :				E x p o r t e n :			
	Värde uti 1,000 Riksmark				Värde uti 1,000 Riksmark			
	1875	1879	1880	1883	1875	1879	1880	1883
Tyskland.								
<i>Införsel: tullafgift brutto</i>	120,782	141,864	182,222	208,258	—	—	—	—
Kreatur, lefvande	197,176	188,226	166,537	222,694	166,232	165,197	136,946	161,577
Närings- och njutningsämnen	961,739	1,530,913	761,995	844,210	522,371	658,455	512,352	529,452
Metallindustriens halfabrikat	107,545	56,099	45,553	47,518	76,065	82,783	68,698	64,277
D:o d:o helfabrikat	47,367	34,123	24,706	24,052	95,505	149,118	210,798	286,155
Trä- och flätverksfabrikat	20,436	18,102	13,714	18,404	30,593	39,912	42,728	59,324
Pappersindustriens d:o	6,638	7,119	5,745	5,927	21,410	26,114	45,306	62,147
Läder- och pelsvaru-d:o	41,069	44,754	29,416	38,112	73,348	81,570	110,215	175,065
Textil- och filtindustriens d:o	499,424	449,437	364,733	417,062	523,524	531,904	795,884	791,459
Kautschuk- och vaxduks d:o d:o	8,109	7,585	7,770	8,906	13,457	14,983	15,826	21,361
Jernb. och andra vagnar och möbler	1,141	1,065	727	622	2,955	1,456	5,445	7,454
Maskiner, instrument och apparater	57,843	34,680	32,288	49,969	63,202	69,198	88,707	142,192
Korta varor och smycken (galanteri- varor)	8,050	6,925	9,302	12,800	32,475	42,625	56,796	82,019
Samtliga varor m. m. *)	3,573,409	3,888,094	2,859,928	3,290,896	2,491,817	2,774,588	2,892,859	3,269,988

*) Oberäknadt ädla metaller och klingande mynt.

*Ifrågasatt
tull på vissa
slags omalen
spanmål.
(Forts.)*

Om vi här fästa oss vid näringarna, så visar det sig, att de visserligen under hela perioden ökats, men att under hela perioden exporten icke kunnat uppnå importen i storlek. Detta är äfven förhållandet med närings- och njutningsämnen. Om jag till exempel tager året 1879, så har importen af *närings- och njutningsämnen* uppgått till 1,530 millioner riksmark och exporten har utgjort allenast 658 millioner riksmark. Blott på detta konto har importen sålunda öfverstigit exporten med nära 900 millioner riksmark till Tysklands nackdel. Men redan 1880 nedgick importen i denna varugrupp till 761 millioner riksmark, under det exporten utgjorde 512 millioner riksmark. Här är sålunda blott omkring 250 millioner riksmark till Tysklands nackdel. Under året 1883 uppgick importen till 844 millioner riksmark och exporten till 529 millioner; således står Tyskland här tillbaka i denna varugrupp med endast omkring 315 millioner riksmark. Detta är den bästa af de många stora fördelar, Tysklands protektionism har beredt landet. Gå vi därefter till *fabrikanterna* och fästa oss t. ex. vid *metallindustriens helfabrikat*, så finna vi äfven här slående siffror till fördel för tullskyddet. År 1879 uppgick importen till 34 millioner riksmark och exporten till 149 millioner. Således öfversteg exporten importen med omkring 115 millioner riksmark. Men år 1880 uppgick importen till endast 24 millioner riksmark och exporten deremot till 210 millioner riksmark. Således en skilnad till Tysklands förmån af öfver 186 millioner riksmark. Af *trä- och flätverksfabrikat* uppgick importen 1879 till 18 millioner riksmark och exporten till 39 millioner. Det gör en skilnad af ungefär 21 millioner riksmark till Tysklands fördel. År 1883 utgjorde väl importen äfven omkring 18 millioner riksmark, men exporten hade då stigit till 59 millioner; således se vi här en skilnad af 41 millioner riksmark till Tysklands fördel. *Pappersindustriens* fabrikat hafva än bättre resultat att uppvisa. År 1879 utgjorde importen 7 millioner riksmark och exporten 26 millioner; således en skilnad af 19 millioner till Tysklands fördel. Men år 1883 uppgick importen till icke fullt 6 millioner riksmark och exporten till 62 millioner riksmark. Således öfversköt exporten då importen med icke mindre än 56 millioner riksmark. *Läder- och pelsvaruindustrien* visar för år 1879 en import af 44 millioner riksmark och en export af 81 millioner; således utgjorde importen något mer än hälften af exporten. Men 1883 visar importen en siffra af 38 millioner riksmark och exporten en siffra af 175 millioner. Den öfversteg sålunda importen med icke mindre än 137 millioner riksmark. Ännu mer förvånande äro förhållandena på *textil- och filtindustriens* gebiet. År 1879 utgjorde importen 449 millioner riksmark och exporten nära 532 millioner, således en öfverskjutande export af omkring 83 millioner riksmark. Men år 1883 hade importen nedgått till 417 millioner och exporten deremot ökats till 791 millioner. Således en skilnad af nära 400 millioner till fördel för exporten. Och om jag slutligen ser på *maskiner, instrument och apparater*, så finner jag att importen 1879 uppgick till 34 millioner riksmark och exporten till 69 millioner; således ett öfverskott till exportens förmån af 35 millioner riksmark. Men 1883 då exporten utgjorde nära 50 millioner riksmark, hade ex-

porten stigit ända till 142 millioner; således ett exportöfverskott af öfver 92 millioner riksmark.

Mig synes således, att en opartisk betraktare, som *vill* se förhållandena sådana de äro, skall ovillkorligen finna, att en klokt afvägd skyddstull har visat sig ofantligt välsignelsebringande för den tyska industrien.

Och vilja herrarne undersöka, huru det förhåller sig med arbetarnes ställning i de tyska länderna, så vill jag hänvisa herrarne till handelskamrarnes berättelser, hvilka finnas tryckta i »Das Deutsche Wirthschaftsjahrs» årgångar som utgifvas hvarje år, äfvensom till konsulsberättelserna, hvilka återfinnas i »Deutsches Handelsarchiv.» Vill man skaffa sig underrättelser om de faktiska förhållandena, så finnas sådana i mängd, och alla bevisa de, att arbetarnes ställning betydligt förbättrats under tullskyddssystemets tillämpning. Arbetarlönerna hafva blifvit högre och lefnadsförhållandena hafva icke blifvit sämre. Hvad kan man då begära för resultat af tullskyddet, hvars fördelar äro så faktiskt och fullständigt ådagalagda af den tyska officiella statistiken. Och, mina herrar, det finnes inga statistiska uppgifter, hvilka äro så samvetsgranna som de tyska. Derfor är det ock, som herrar frihandlare så sorgfälligt undvika alla exempel från Tyskland och gå som katten kring het gröt, när det gäller detta land.

Om icke tiden vore så långt framskriden, skulle jag kunna hafva ännu mycket mer att säga, men jag slutar nu med att bedja Första Kammaren noga betänka sig, innan Kammaren afslår dessa spanmålstullar, emedan på utgången af denna fråga äfven beror utgången af den efterföljande frågan om industritullar. Jag tror nemligen, att de fleste, hvilka äro af samma åsigt, som jag i dessa frågor, kunna tryggt förklara, att, gå spanmålstillarne nu igenom, så skola vi troget stå de öfriga näringarne och industrien bi samt yrka bifall till ett rättvist och billigt tullskydd äfven för dem.

Som tiden var långt framskriden, uppsköts den vidare behandlingen af förevarande betänkande till aftonsammanträdet.

Anmälde och bordlades:

Stats-Utskottets memorial och utlåtanden:

N:o 23, i anledning af remiss med öfverlemnande af uppgift å de under år 1885 inträffade förändringar i statsverkets inkomster af för dess räkning utarrenderade kronoegendomar;

N:o 24, i anledning af väckt motion om efterskänkande för år 1886 af tjugu procent å arrendena för kronans fastigheter;

N:o 25, i anledning af väckt motion om efterskänkande af forselön för arrendatorer af indragna militieboställen;

N:o 26, i anledning af väckt motion om nedsättning i arrendet för indragna militieboställena Alfvästra och Uckleby inom Östergötlands län; samt

Första Kammarens Prot. 1886. N:o 11.

N:o 27, i anledning af väckt motion om efterskänkande af en del af arrendet för indragna majorsbostället Strand i Jönköpings län;

Banko-Utskottets utlåtande och memorial:

N:o 3, angående ombyggnad af Riksbankens hus i Göteborg och Malmö; samt

N:o 4, i fråga om användandet af Riksbankens vinst för år 1885; äfvensom

Lag-Utskottets utlåtanden:

N:o 32, i anledning af väckt motion om upphörande af den vissa hemman medgifna frihet från inqvarteringsskyldighet i fredstid m. m.;

N:o 33, i anledning af väckt motion om ändring af 10 kap. 9 § Handelsbalken;

N:o 34, i anledning af väckt motion om ändrade bestämmelser i fråga om vägloftsegares rätt till sand- och grustägt å annans område; samt

N:o 35, i anledning af väckt motion om utfärdande af vissa lagbestämmelser i syfte att bereda en betryggad ställning åt arbetare i de genom skyddstullar understödda näringar.

Justerades tre protokollsutdrag för detta sammanträde, hvarefter Kammarerna åtskildes kl. 3,5 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
